

OSEM LET

OF

borbe za narod- nostno in socialno osvobo- ditev

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir, 12 jugolir, 6 din

TRST 23. aprila 1949

LETO ČETIRTO · številka 162

VSE SILE ZA USPEH 1. MAJA!

V nedeljo 24. aprila bo na Opčinah tabor, na katerem bodo zavedne demokratične množice Slovencev in Italijanov proslavile 8. obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte.

Ta dan pred osmimi leti pomeni mejnik v zgodovini slovenskega naroda, ko se je ta odločil, da bo z orožjem v roki odvrnil hlapčevstvo, se otresel suženjstva, se - razkosan - združil in si ustvaril sam svoje lastno življenje. Borbenost Osvobodilne fronte je zajela ves slovenski narod tja preko Karavank do Jadranskega morja. Borba Osvobodilne fronte, ki se ni bila le za nacionalno osvoboditev, temveč prav tako tudi za socialno, je pritegnila tudi napredne italijanske množice na Tržaškem ozemlju, da so sledili pozivom OF in se skupno s slovenskimi tovariši borili. Združeni v številčno močni in revolucionarni Slovensko-italijanski antifašistični uniji so tu na našem ozemlju kljubovali imperializmu, sledeč poti, ki jo je nakazala OF, ki je bila organizirana na pobudo Komunistične partije. Vsi poskusi reakcionarjev in imperialistov, da bi razbili trdnjavo napredka in revolucionarnosti, so bili zaman. Osvobodilna fronta je ostala trdna in neomajna, ostala je trdna tudi takrat, ko je po resoluciji Informacijskega urada v vrstah demokratičnih množic nastal razdor. Osvobodilne fronte razbijanjem ni uspelo razbiti, kar je jasen dokaz njene življenjske moči, kar potrjuje, da je Fronta upravičeno glavna sila demokratičnega gibanja na našem ozemlju.

Velikemu delu slovenskega naroda je prav OF kot glavna sila v borbi za nacionalno in socialno svobodo tudi popolno svobodo izbojevala. Tudi na našem ozemlju smo prav združeni v OF, nujno zaradi borbenosti in doslednosti te organizacije, dosegli Slovenci izboljšanja. Delovne množice, slovenske in italijanske so prav po zaslugi OF mogle javno manifestirati svoja stremjenja na velikih manifestacijah, od katerih so bile največja proslave praznika 1. maja. Prvomajske svečanosti so bile dokaz moči, enotnosti in borbenosti delovnih množic na našem ozemlju, pred katerimi so imperialisti občutili strah in nemoč.

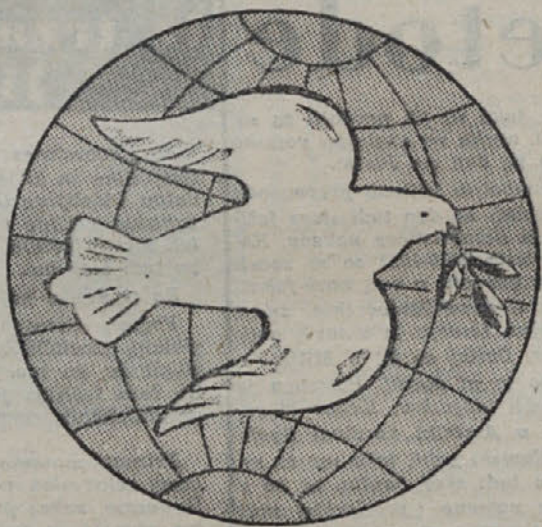
Danes reakcija in neofašizem zopet dvigata glavo, misleč, da bo sta lahko zopet zavladata v zanje izgubljenih deželah. Toda mi jim moramo dokazati, da so oni za vedno odigrali, da je naša doba - doba delovnega ljudstva na pohodu. To jim moramo dokazati na letošnjem prvem maju, ki naj bo ponovna veličastna manifestacija vseh slovenskih in italijanskih naprednih sil, kakor morajo biti volitve dokaz naše enotnosti, ki nam edina more zagotoviti na naših upravnih volitvah čim večji uspeh.

Proslave prvega maja na našem ozemlju in volitve so pridobitve borbe, ki jo je vodila OF, kateri so ostale množice - kljub zunanjim pretresom - zveste. Moči Osvobodilne fronte ne morejo zmanjšati nekateri odpadniki. In kakor so bili zaman vsi poskusi imperialistov in reakcije, da bi razbili to našo borbeno organizacijo, tako se bodo vsi napadi Vidaličeve frakcije odbili ob trdnem zidu naše enotne, revolucionarne Osvobodilne fronte.

Naj živi Osvobodilna fronta, vodnica na poti k socializmu, ki edini lahko zagotovi celotnemu slovenskemu narodu osvoboditev in združitev.

H. Fast (ZDA) J. Girai (Spanija) Ms. Blackett (Anglija) Andersen Nexø (Danski) A. Fajedev (ZSSR) T. D. Lysenko (ZSSR) L. Kruczkowski (Poljska) J. Murakowski (Ceskoslovaška) Z. Kodaly (Madžarska)

600 milijonov

Cesto si danes, ko se toliko govori o vojni, ko imperialistične države izdajajo težke milijarde za oboroževanje in ko usvarjajo vojaške zveze, sprašujemo: Kdo je močnejši? Pri tem mislimo na one, ki se pripravljajo na vojno in na one, ki so proti vojni, ki so za mir.

Dovolj konkreten odgovor na to nam daje že poraz fašizma in nemškega militarizma v zadnji vojni, neposredno pa nam na naše vprašanje odgovarja kongres mira, ki je v teh dneh začel svoje človečansko poslanstvo v Parizu.

600 milijonov je nas, nas ki hočemo mir. Toliko nas je organiziranih v najrazličnejših demokratičnih orga-

nizacijah, toliko nas zastopa na kongresu miru, preko 2000 delegatov. Pa nas je še več. Z nami so v bistvu tudi oni, ki danes sicer še niso organizirani v fronti miru, ki so zaradi zaslepljenosti ali trenutnih koristi manevrska masa vojnouhujskaških klik, ker se premalo ali nič ne zavedajo, ki pa se bodo zavedli takrat, ko jim bodo imperialistični strategji in generali porinili puške v roke in jih pognali v klanje za imperialistične interese. Takrat bodo tudi ti odvrgli morilno orožje.

Imperialistični vojni strategji računajo na to in prav zaradi tega skrivajo svoje napadalne namene za blestečimi frazami o miroljubju. V resnici pa pobožno objemajo svojo atomsko bombo, ki naj bi po njihovih računih izpeljala vojno v njihovo korist. Atomska bomba je njih poslednji up in nada. Atomska bomba je njih edino orožje, je njih vojni bog, h kateremu molijo in katerega častijo.

Kakor lahko sile miru postavijo proti vojnouhujskaškim klikam stotilijonske množice, tako lahko proti njihovem bogu — atomski bombi — postavijo ne samo poznavanje skrivnosti atomskega orožja, temveč tudi orožje milijonov src, odločnost in pripravljenost, da strožje v pripravah račune imperialističnih vojnih strategov.

Bog 600 milijonskih množic je njih vroča želja po miru, po bratstvu med narodi, njih borbeno zavest in v tega boga zaupajo.

To je realno razmerje sil, ono ki nekaj šteje, ki nekaj velja, ki odloča in ki bo odločilo.

Toda strašna zmota bi bila, če bi v znamenju tega razmerja zaspali, imperialistični vojni strategji so svoje načrte in priprave danes izvedli že tako daleč, da so sile miru klicane na fronto, na branik. In ne samo na branik. V svojem uvodnem govoru na kongresu miru je predsednik kongresa francoski atomski znanstvenik Joliot Curie dejal jasno in pogumno, da vstopajo sile miru v ofenzivo. Te njegove besede je pozdravil navdušen aplavz delegatov narodov vsega sveta.

bi kulture; o kolonialnih vojnah; in o nalogah mladine v borbi za mir.

Komaj se je po leglo splošno navdušenje v dvorani, je stopil na govorniški oder drugi govornik, predstavnik italijanskih demokratičnih množic socialistični voditelj Pietro Nenni.

«Italija ne sme postati ameriška letalonosilka, demokratične sile italijanskega ljudstva se borijo proti temu in se bodo borile», je dejal Nenni. Razčlenil je atlantski pakt in poudaril, da predstavlja četrti člen tega pakta, ki dovoljuje vmešavanje v notranje zadeve drugih držav, zmago enega najbolj škodljivih načel imperialistične politike. Primer Italije to najbolj zgovorno dokazuje. Na koncu je Nenni predlagal ustanovitev stalnega sveta, ki naj bo odgovor narodov vladam podpisnicam atlantskega pakta.

O nadaljnjem delu kongresa in njegovem zaključku bomo poročali v prihodnji številki.

PROTI VOJNI-ZA MIR

je geslo veličastnega svetovnega kongresa za mir v Parizu

Ko je pripravljajni odbor kongresa javil, da bo kongres miru 20. aprila v Parizu in ko je povabil vse narode sveta naj pošljejo nanj svoje delegacije, so se po vsem svetu, po vseh državah začela zborovanja solidarnosti s to veliko miroljubno akcijo. Iz oddaljenih držav Azije, Afrike, obočja in Amerike so, že tedaj odšli na dolgo pot delegati, da prinesejo na ta kongres glas svojih narodov in ga združijo z glasovi narodov Evrope. V dnevih pred otvoritvijo kongresa so odšli na pot še številni evropski delegati, v Parizu sam pa so se zlivale reke francoskega ljudstva kot v romarsko središče, da prinesejo vsem svetovnim borcem za mir iskrene pozdrave francoskega ljudstva. Pariz je bil v otvoritvenih dneh poln ljudstva, ki je kljub provokatorskemu zadržanju policije v povorkah in s transparenti proslavljalo svoj dan, dan mogočne mednarodne manifestacije borbe za mir.

Drugače se je ob tej priliki obnašala francoska reakcionarna vlada, drugače je ta kongres gledal ameriški poveljnik na Japonskem general Mac Arthur, drugače gledajo na ta kongres gospodarji Wall Streeta in Londona in njihovi novinarski trusti. Francoska vlada je izdala ukrep, po katerem je prepovedala vstop v Francijo 37 delegatom ZSSR, Kitajske, Poljske, Romunije, Bolgarije, Madžarske, Jugoslavije, CSR, Albanije, Avstrije, Nemčije in demokratične Grčije. Te države zastopa zato na kongresu samo po 8 delegatov. Ameriški general Mac Arthur je preprečil prihod japonskih delegatov, vojni hujskači Washingtona in Londona pa so preko svojega tiska sprožili na ta kongres ploho laži in klevet, potem ko so videli, da jih molk o tej veliki manifestaciji mednarodne solidarnosti samo smeši. Kljub temu se je na dan otvoritve zbralo v kongresni dvorani 1784 delegatov, predstavnikov 49 dežel in 600 milijonov ljudi.

Kongresna dvorana Pleyel je bila obdana z napisi «Enotnost v borbi za mir je najsvetejša dolžnost» in «obramba miru je naloga vseh narodov». Napisi so bili v francoščini, ruščini, italijanščini, angleščini in španščini.

Za častno mizo je sedel pripravljajni odbor, v katerem so bili: Joliot Curie (Francija), Martin Andersen Nexø (Danska), Aleksander Fadejev (ZSSR), Kou Mao

Jo (Kitajska), in drugi.

Kongres je otvoril v najsvetejšem znanstvenik Joliot Curie. Opravičil se je delegatom zaradi nedemokratičnega obnašanja francoske vlade, rekoč: «Prepričan sem, da tega postopanja ne boste obtoževali francoskega ljudstva. «Potem je povzdignil glas in dejal: «Nismo se zbrali tu, da bi prosili za mir, zbrali smo se, da vsilimo mir netilcem vojne. Začeli smo borbo in zmagali bomo, ker smo močnejši.»

Teško si je zamisliti navdušenje, ki se je spontano dvignilo na te besede iz vrst delegatov. Toda Curie je prišel takoj na konkretno področje dela. Iznesel je naloge, ki jih bodo morali obravnavati na kongresu. Te naloge so: obsodba tekmovalstva v oboroževanju; naloge Združenih narodov za obrambo miru; obsodba vojne propagande; spoštovanje suverenosti in neodvisnosti narodov; gospodarski odnosi med državami; udeležba žena v gibanju za mir; združitev vseh pristašev miru; o obram-

Francoski petelin (vlada) je besen. Golob miru mu je napoti.

V besedah mir v dejanjih razdor

Tudi na Tržaškem ozemlju in v Trstu samem kot drugod po svetu globoko občutimo potrebo po miru med narodi in glede na posebno priliko, ki jih je ustvarila angloameriška vojaška okupacija in resolucija Informacijskega urada KP, je ta občutek v množicah prav gotovo še močnejši. Razumljivo je, da se je v rožnatih prilikah za sovražnike demokratičnega mira, ki jih je pri nas ustvarila okupacija, razbohotila tudi klika, ki javno manifestira svojo privrženost vojnouhujskaški politiki imperialistov. To so sicer maloštevilni pristaši poraženega italijanskega fašizma, ki izjavljajo, da bo Trst na mirnem način ali pa s silo moral spet postati italijanski. Ta skupina torej obljublja vojno in se nanjo tudi pripravlja, sledeč navodilom mednarodnega

imperialističnega centra. To so odkriti sovražni ki miru, ki jih morajo demokratične množice tolči na vsakem koraku in ki bi jih morale tolči čim bolj enotne, da bi bil uspeh popolnejši kot je to v interesu celotnega gibanja za ohranitev demokratičnega mira.

Na Tržaškem ozemlju so pa še drugačni ljudje, taki, ki v isti sapi, ko se širokoustijo o svoji borbi za mir, delajo nekaj popolnoma nasprotnega. Te ljudi je spravila na površje resolucija Informacijskega urada KP in pod njeno krin'vo igrajo sedaj nečastno in izdajalsko vlogo pri naporih tržaškega demokratičnega gibanja za ohranitev miru in v borbi proti imperializmu. To so vidalijeveci.

Osnova vsakega uspešnega nastopa demokratičnih množic proti vojnouhujskaški politiki ni v frazah in demagoškem vpitju, ampak je v enotnosti, v iskanju enotnosti in v utrjevanju enotnosti. Kdor take enotnosti noče, o nemem je težko govoriti kot o iskrenem poborniku za mir, posebno še če z dejanji, vsak dan dokazujejo, kot je to primer pri naših vidalijevcih, da jim je v resnici enotnost demokratičnih sil na Tržaškem ozemlju neljuba in jo zato razbijajo povsed, kjer jo ljudstvo v svojem zdravem instinktu ustvarja.

V zvezi z mednarodnim kongresom za mir v Parizu je prišla Vidalijeva razbijaška aktivnost do ponovne nečastne afirmacije. Glavni odbori demokratičnih organizacij Tržaškega ozemlja so na svoji skupščini ustanovili «Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru». Naknadno so podoban odbor ustanovile tudi Vidalijeve agenture. Iskrena želja po enotnosti je tudi ob tej priliki, kot že neštetokrat prej, narekovala predstavnikom demokratičnih organizacij, da so Vidalijeveci skupini predlagali ustanovitev enotnega odbora za mir, ki naj odposlje skupno delegacijo na svetovni kongres miru v Pariz in ki naj tam predstavlja celotno tržaško demokratično gibanje. Vidalijeveci so tudi ta predlog odbili z izlivom vsega svojega onemoglega besa na ljudi, ki si dan za dnem prizadevajo utrditi enotnost naših demokratičnih sil v interesu prolimperialistične borbe na Tržaškem ozemlju.

Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru predstavlja veliko večino demokratov vsega Tržaškega ozemlja in njegovo resolucijo za mir je podpisalo nad 50.000 ljudi. Vidalijeveci tabor predstavlja le del tržaških demokratičnih sil. Odbivanje enotnega nastopa s to veliko silo je zato največje izdajstvo Vidalijevega tabora, ki po drugi strani išče enotnosti z vodstvi raznih reakcionarnih organizacij. Spričo teh dejstev postaja z vsakim dnevom vsakemu tržaškemu demokratu jasneje, da se za Vidalijeveci besedičenjem o miru skriva nekaj, kar nima ničesar skupnega z interesi tržaških demokratičnih sil in kar ima končno mnogo skupnega z interesi imperialistov. Vsa odgovornost za posledice take politike vidalijevecu pada na vidalijevec same in ni dvoma, da bo razvoj dogodkov in kruta logika borbe proti imperializmu postavila Vidalijevo vodstvo tja, kamor spada v tabor sovražnikov tržaškega demokratičnega gibanja.

J. Vidmar (FLRJ) P. Robertson (ZDA) A. Cesaire (Martinik) J. Amado (Brazilija) (Čile) P. Neruda (Nemčija) A. Seghers (Albanija) M. Konomi (Albanija) M. Axioti (Grčija) Sereni (Italija)

KRONIKA

„DEMOKRATIČNE“ predvolivne metode

CVETKE iz tržaških listov

172 Bazovcev je podpisalo resolucijo z zahtevo, da oblasti izpustijo na svobodo tov. Stojana Presla iz Bazovice, ki ga je tržaško porotno sodišče 24. marca obsodilo na 8 let ječe, ker je izvršil od zakonite oblasti izrečeno sodbo nad članom zločinske Collottijeve bande Fabianom.

Na prefekturi je conski predsednik Palutan pregledal novo upravno polje.

Kakih 500 m od obale je utonil ameriški vojak, ki je šel s skupino prijateljev z motornim čolnom na morje.

Sodišče je obsodilo tri uradnike, ki so zaokrožili svoj zaslužek tako, da so v plačilni seznam računovodskega oddelka javnih del mestne občine dodali tri namišljene uradnike ter njih plače spravljali v svoj žep.

Občino Devin-Nabrežino so razdelili na sedem volivnih okolišev, in sicer: Nabrežino-središče, Nabrežino-kolodvor, Nabrežino-zupanstvo, Sesljan, Devin, Mavhinje, Sempolaj.

Vode v poslednjih dneh zopet primanjkuje, zlasti pri Sv. Jakobu. Zene morajo hoditi po vodi s škafci in vedri v oddaljene vodnjake, kar jih stane mnogo truda in zamude. Zato vsi željno pričakujejo blagodejnega dežja.

V nedeljo bo v kulturnem krožku «Oliva» v ul. Trento kongres mižarskih delavcev ES, na katerem bodo izvolili tudi nov odbor stroke.

Okrog 25 pijanih članov Vidalijske «leteče policije» iz Zgonika, Nabrežine in Saleža je z nasiljem preprečilo domačinom iz Gabrovca množični sestanek.

Blizu Proseka se je prevrnil tovorni avto, naložen z gradbenim materialom, katerega je vozil 21 letni Herman Vini iz Nabrežine. Sofer je odletel v bližnji jarek in bil pri tem teže poškodovan v trebuh.

Na obmejni stražnici pri Devinu je policija prijela Jordana Filinija, ki je šel za velikonoevno praznike na obisk k svoji družini v Trst. Obtožujejo ga, da je leta 1945. aretiral neke fašiste v Tovarni strojev.

19-letni Egidij Rusnjak, pomočnik v trgovini Delavskih zadrug, je spravljal v red salame, pa mu je padla salama iz rok in namesto nje se je zataknil za kavelj z dlanjo leve roke. Vsakomur je pač jasno, da mu ni bilo prijetno vstati v tem nerodnem položaju.

Za Velikonoe so tatovi obiskali stanovanje filatelista Renata Mondolfa, ki je šel zaradi lepega vremena na izlet. Odnegli so mu za dva milijona lir vrednosti, pa ne znampak, temveč zlatnine in obleke.

Do smrti je na ul. Ghega povozil avtoBUS 77-letnega Avgušlina Pipana, ki je stanoval v javnem prenočišču v ul. Gozzi.

Trije ameriški vojniki so oropali soferja Sergeja Seocchija, ki jih je peljal s svojim taksijem na Opčine. Odvezli so mu 14.000 lir in dokumente.

Civilni policaji so v starem mestu odkrili v stanovanju Julije Kandolfer shajališče, kjer so se srečavali vojniki z deklicami. Zaprli so gospodinjino in neko cvetko, ki je bila ravnokar z vojniki tam v gosteh.

Dela za razširitev stadiona pri Sv. Soboti se bližajo h koncu. Na stadionu bo sedežev za 30.000 ljudi.

V tržaški konopljarji so delavci stopili v protestno stavko, ker jih upravitelj konopljarne ni hotel sprejeti, da bi zahtevali izplačilo zaostale božične nagrade.

V Koprju je pristalo preteklo soboto švicarsko športno letalo, v katerem sta se vozila švicarska zaročenca Mittelholzer Ernest in Kunz N., ki sta zgubila smer. V sredo pa sta odletela iz Koprja.

Tržaški odbor za življenjske stroške je objavil indeks za marec, ki kaže porast za (176) točk na 184 točk v primeru z osnovno 100 julija-avgusta leta 1946.

Kos pomaranče je zadušil 40-letnega težaka Petra Mosco, ko mu je zašel v sapnik.

Okupacijska vojaška uprava je javila, da bodo upravne volitve v Trstu dne 12. v okoliških občinah pa 19. junija. 26. aprila se uradno začne volivna kampanja, ki se mora zaključiti 10. junija. Dejansko se je ta kampanja že začela, saj so razne stranke že zavzele svoja stališča.

V začetku so mnogo govorili o bloku «italijanskih» strank, zanj so se izrekli tudi demokristjani in republikanci. Ko pa so socialisti izjavili, da pojdejo na volitve sami, tedaj sta se tudi ti dve stranki premislili. Razvrstitev strank je glede volitev v glavnem naslednja: Na tako imenovani «italijanski» strani pojdejo na volitve ločeno socialisti, ali bolje saragatovci, demokristjani in republikanci, Monarhisti, kvantunkvisti in konzultanti italijanskih krožkov pa so se zmenili, da se združijo v skupnem «italijanskem bloku». K temu bloku bodo najbrž pristopili tudi liberalci.

Tu naj še omenimo Slovensko demokratsko zvezo kot slovensko agenturo anglo-ameriške imperialistične politike, ki seveda med našim ljudstvom silno malo pomeni. V sredi naj bi bili independentisti, od katerih se je nedavno odcepila neka republikanska skupina, ki pa je neznatna in ki je pod Vidalijskim vplivom. V mestu tudi šušljajo, da se je ustanovila demokratska socialna krščanska stranka z independentističnimi tendencami.

Vidali pojde na volitve v Trstu in Miljah pod imenom Komunistične partije, na deželi pa pod imenom SIAU. Vsi oni, ki so ostali zvesti liniji narodnoosvobodilne borbe in revolucionarnim tradicijam OF in SIAU, pa bodo volili Slovensko-italijansko ljudsko fronto. To je kratek pregled strank, ki pridejo v poštev za upravne volitve.

Vsem je bilo takoj v začetku, ko je okupacijska oblast volitve razpisala, jasno, da bo ta oblast storila

vse, da zmagajo reakcionarne stranke, katerim je dala v roke monopol vse tukašnje uprave. Že dejstvo, da je VU razpisala volitve po sporu, ki je nastal v demokratičnem taboru, je to najboljše potrdilo. Sledila sta ukaza VU, ki sta dala volivno pravico desetstosečem ezulov ter škarje in platno v roke reakcionarnim strankam. Vse to so še okrepili z gonjo o fojbah, z zapiranjem in sojenjem antifašistov itd. V zadnjih dneh pa smo bili pričča še bolj konkretnim primerom podpiranja šovinističnih sil.

Kaj pomenijo volitve v dveh obdobjih, 12. junija za mesto in 19. za deželo? Vsakomur je očitno, da hočejo vplivati na slovensko ljudstvo z rezultati v mestu, katerih upajo, da bodo njim v prid, ko so dali tolikim ezulom volivno pravico in ko imajo oni nad volitvami izključno kontrolo. Temu razločevanju med mestom in deželo se pač ne smemo čuditi, saj jim je pokazal pot ravno Vidali, ki gre v mestu na volitve pod imenom Komunistične partije, na deželi pa je dobra SIAU. Če pa so Slovenci za Vidalijski narod druge vrste, zakaj ne bi ga posnemali tudi oholi rasistično nastrojeni Američani?

Drug primer so Milje. Tam bodo morali vsi prebivalci oddaljenih vasi kot so Skofije, Plavje itd. iti voliti v Milje, češ da je preblizu cona B. Ker vedo, da so jim v teh vaseh prebivalci nasprotni, upajo, da se mnogim ne bo ljubilo iti voliti po doli uri daleč v Milje. Pri tem so kršili celo volivni ukaz VU. Na vse proteste prebivalstva pa se je miljski župan asocialista Robba kratkomočno poživljal.

Da bi podkrepili šoviniste in jim dali nekoliko poguma, vabijo zadnje čase v Trst generale premagane italijanske vojske, ki dajejo priliko za šovinistične manifestacije. Tako so bili tu na ameriški vojaški paradi ob proslavi dneva

vojske, tako so jih povabili za soboto 23. aprila na angleško vojaško parado na dan sv. Jurija.

Za čimboljšo volivno propagando so privlekli na dan tudi stare fašistične in skvadristične navade. Kakor v letih 1919-1922 so se začeli voziti s kamioni v vasi novi fašisti krožka Cavana-Cittavecchia, znani po svojem terorju in umorih antifašistov. Doslej so šli v Milje.

To pa še ni dovolj. Potreben je tudi božji blagoslov. Kakor blagoslov v Ameriki kardinal Spellman atlantski pakt, tako mu tu sekundira tudi škof Santin, ki bo v volivne namene proslavljal prvi maj s slovesno sv. mašo in celo z govorom na trgu Sv. Justa. Tako so se spravili skupaj prav vsi reakcionarji in ostanki preteklosti; vojaške uniforme, toge in talarji, fašisti in biriči, da si zagotovijo na bodočih volitvah zmago. Protij vsem tem silam preteklosti, ki razpola, gajo z ogromnimi denarnimi sredstvi in z oblastjo, se mora boriti demokratično ljudstvo, katerega edino orožje je enotnost in njegova borbenost.

Spričo tega položaja, je prav vsem jasno, da je nujno potreben enoten nastop na bodočih volitvah. Kaj pa dela spričo te nujnosti Vidali? Namesto da bi krepil enotnost, jo razbija. Ob vseh spletkah reakcionarjev in njihovih pokroviteljev le še bolj krepki svojo go-

V prihodnji prvomajski številki našega lista bomo objavili celoten

OSNUTEK VOLIVNEGA PROGRAMA

Slovensko-italijanske ljudske fronte. V nedeljo 24. t.m. pa bo ta program objavil „Primorski dnevnik“.

Študirajte program, razpravljajte o njem in javljajte vaše predloge.

njo proti resničnim demokratom, v svojem glasilu uporablja najbolj umazane besede iz svojega slovarja, kakor kanalarje, tatovi, vohuni, zaganja se vedno bolj proti Slovensko-italijanski ljudski fronti v izključno korist anglo-ameriških imperialistov. Vse to prikriva s frazami o borbi za mir, o internacionalizmu, o zdravih silah itd. Konkretno pa krepki pri nas svojim razbijaštvom pozicije imperializma.

Nasproti vsem reakcionarnim silam in Vidalijskim razbijačem pa stoji Slovensko-italijanska ljudska fronta. Ona gre na volitve s konkretnim volivnim programom. V njem ni nič demagogije niti praznih volivnih obljub, ki služijo le za časa volitev, potem pa gredo v pozabljeno. Njene osnovne zahteve so spoštovanje mirovne pogodbe, demokratičnih svobod, narodnostne enakopravnosti, rešitev gospodarskih vprašanj, izboljšanje življenjske ravni vsega delovnega ljudstva. Zvesta svojim borbenim tradicijam, zvesta programu OF in idealom tisočev padlih borcev gre Slovensko-italijanska ljudska fronta v volivno borbo ter poziva vse slovensko in italijansko demokratično ljudstvo, da se tesno strne okoli nje in pokaže reakcionarjem in razbijačem, da so vsi njih upi in spletke zaman.

POLITIKANT ki mu je zveličanje duš deveta briga

Vatikan je v zgodovini vedno igral reakcionarno vlogo ter podpiral zatiranje in izkoriščevalce. V vseh dobah je zaviral zgodovinski razvoj in se pri tem posluževal sile, dokler je je imel na razpolago. Za časa fašizma se je duhovščina v splošnem s fašisti dobro razumela: odobravala je vojno v Abesiniji, češ da je pravična, ker širi katoliško civilizacijo, odobravala je vojno v Spaniji, molila je za zmago fašističnega orožja v drugi svetovni vojni. Sedaj pa služi Vatikan odkrito ameriškemu kapitalizmu in imperializmu ter je postal pravo Trumanovo orodje. Kaj drugega naj bi pomenila molitev kardinala Spellmana v ameriškem senatu, preden mu je Truman predložil v odobritev atlantski pakt.

V skladu z vsjo to politiko katoliške cerkve se je na Velikonoe oglašil z lece v cerkvi sv. Justa tudi zakrknjeni fašist škof Santin, ki je našemu ljudstvu tako dobro znan zaradi svoje jega preganjanja slovenskega jezika za časa fašizma. Ta strupeni šovinisti si je upal govoriti o preganjanju vere in cerkve onstran «železne zavese» in dejal, da tam zapirajo duhovnike, sramotijo cerkev, ponižujejo župnike ter vodijo ljudstvo v gotovo propast. Protestiral je proti zlorabam ljudske oblasti in žalostno ugotovil, da se vse stvari v stoletjih melanholično ponavljajo: mučenje, prisilno delo itd., pri čemer najbrž ni mislil na inkvizicijo.

Skofu Santinu je seveda ljudska oblast strašno na poti. Zato se zaganja proti njej, kadar le more, zato imenuje aretacije duhovnikov, ki spletkarijo proti ljudski oblasti v državah ljudske demokracije po naročilu Vatikana, preganjanje vere in duhovščine. S svojo jezuitsko hinavščino bi rad prikazal kardinala Mindszentya kot nedolžno jagnje. V svoji krščanski vnetosti pa ne najde niti

besede v obrambo miru, ne obsoja vojnih hujskačev in atlantski pakt, ne protestira proti preganjanju, mučenju in ubijanju grških in španskih antifašistov. Ta vneti škof, ki toliko govori o civilizaciji in duhovnem poslanstvu cerkve, molči, ko prepovedujejo občinske oblasti slovenske napise na nagrobnih kamnih. To zanj seveda ni kršenje svobode in človeškega dostojanstva, ker je v interesu italijanskega šovinizma in Lege, za katero je dal ob «epilepsituu» svoj podpis.

Ta politikant, ki mu je zveličanje duš deveta briga, se poslužuje istih gesel, kakor ves reakcionarni svet, in brani tisto civilizacijo, ki se ne ustavlja pred nobenim sredstvom, ko je treba streljati odpor svobodoljubnega ljudstva. To je fašistična in hitlerjanska civilizacija taborišč smrti, civilizacija atomske bombe in nezasilnega izkoriščanja kolonialnih narodov. Protij vsemu temu seveda gospod škof ni protestiral, ker je zanj vsaka oblast od boga in jo je treba spoštovati: le ljudska oblast, ki je nacionalizirala cerkveno posest, je seveda od hudiča, in se je treba zato proti njej boriti.

Zadnjega škofovega govora se zato vešele vsi reakcionarji in jezuitski «Giornale di Trieste» v svoji nedeljski številki že izraža upanje, da bo tudi cona B priključena k Italiji, pa čeprav bi moralo zaradi tega izbruhniti novo svetovno klanje. Veseli pa se tega govora lahko tudi Vidali, ki troši o «terorju» v con B podobne laži, kakor Santin. Vsi škofovi govori, vse hujskanje na vojno pa ne bo imelo uspeha, ker ljudstvo noče več vojne in tudi ne naseda več hujskanju klerofašističnega škofa, ker ga predobro pozna po njegovih dejanjih, pa naj se še tako skriva za bleščecimi frazami o svobodi vesti.

«Il Lavoratore» je začel objavljati slike in življenjepise kandid. datov Vidalijske liste za bodoče upravne volitve v Trstu. Branje teh življenjepisov je kaj poučno, pa tudi zabavno.

Pa pogledimo kaj pišejo. Pogassi Giuseppe, V delavski gibanje (socialistična skupina) je stopil že, ko mu je bilo 14 let. Za časa fašizma je bil v raznih antifašističnih skupinah.

Priznati moramo, da se je Pogassi zelo mlad politično razvill. Ne vemo, zakaj pa «Lavoratore» ne pojasni, v katerih antifašističnih skupinah se je Pogassi udeleževal. Ugotoviti moramo, da je res imel srečo, da ga ni fašistična policija, ki je bila zelo budna, nikoli odkrila, kakor je mnogo drugih. Če bo imel tudi tako srečo pri volitvah, tedaj mu ministrski stolček prav gotovo ne uide.

Ferlan Oskar. Ze leta 1906 je stopil v gibanje. (antifašistične skupine. Sedaj je podpredsednik izvršnega odbora SIAU.

Hm, zelo kratek življenjepis. Pa še odkrijte! Ze leta 1906 antifašist! Protij kateremu fašizmu pa so se takrat borili, morda proti Francu Jožetu. K sreči tedaj še niso poznali fašizma. Pa če niso morda zamenjali in napisali anti, nomesto ante, kar pomeni po la, tinsko in bi se torej prevedlo takole: prof. Ferlan je bil predfašist, ali «precursores», kakor je dejal pok. duče.

Vsekakor pa mislimo, da bi bilo bolj koristno, in potrebno, da bi bil prof. Ferlan antifašist tudi za časa fašizma, kakor pa že leta 1906.

Carlo Zbogar-Brocchi. Leta 1943 je imel stike s svojim bratrcem, komandantom nekaterih partizanskih oddelkov.

To je pač velika zasluga, če ima človek stike s kakim bratrancem! Seveda, če ni boljšega, mora zadostovati tudi to. Ampak priznati jim moramo, da so veliki reveži, če nimajo pokazati kaj boljšega.

Laura Weiss, Stara antifašistka. Preganjana po SS-ovcih iz plemenskih razlogov.

Vsi oni, ki jih je nacistem preganjal iz plemenskih razlogov, so vredni vsega sočustvovanja. Toda biti preganjan zaradi židovskega pokolenja, je le nesreča, ne pa zasluga. Takih preganjancev je bilo žal na milijone. Da pa bi se bila tov. Weiss kje borila, tega v njenem življenjepisu nič ne omenjajo.

Francesco Gombacci. Za časa fašizma so ga nadzorovali zaradi njegove antifašistične dejavnosti.

Vraga, saj so nadzorovali vse Slovence, ki so si upali govoriti slovenski! Tudi Gombacci je imel obilo sreče. Vse druge antifašiste so takoj spravili na varno, če so kaj delovali, in niso zgubljali časa s tem, da bi jih nadzorovali. Potemtakem bi morali biti vsi ti antifašisti sedaj kandidati.

Iz doslej objavljenih desetih življenjepisov Vidalijskih kandidatov je tudi razvidno, da je bil le Riko Malalan partizan. Stvar je res pomembna in se komentira pač sama. Ali ne kaže že teh nekaj primerov, da so v Vidalijskem gibanju zlezli na površje razni oportunisti?

POPRAVEK
V zadnji številki našega lista smo na tem mestu zamenjali naslove listov «Lunedì» in «Lavoratore». Naši brihtni bralci pa so prav gotovo že sami opazili napako in postavili naslova na pravo mesto.

BESEDA prvih aktivistov Osvobodilne fronte iz Trsta in bližnje okolice

Tov. Lipovec Franc - Tine

27. marca 1941. ko se je ljudstvo v Beogradu uprlo izdajalski vladi, nas je vse prevzelo veliko navdušenje, saj smo slutili, da se bliža naša ura. Ta upor nam je vplival upanja in poguma, čeprav so nemški in štalski fašisti pogazili Jugoslavijo. Nestrpnost smo pričakovali vesti iz Jugoslavije in zveze s tamšnjim ljudstvom.

29. junija 1941. so italijanski fašisti organizirali izlet v Ljubljano, ki pa je bil odpovedan, ker so partizani vrgli v zrak Stampetov most. Iz Stare Sušice so nam takrat navdušeno sporočili vest o tem dogodku. Seveda nas je ta vest zelo navdušila, saj smo razumeli, da se je v Jugoslaviji začel proti okupatorju odločen odpor. Julija 1941. je prišel na Prosek tov. Puntar Milko, ki je spomladi leta 1942. padel na Nanosu kot komandant ene izmed prvih partizanskih edinic na Primorskem. Prve letake je prinesel k nam tov. Spanger Vojmil. V jeseni sem zopet imel stike z družino Zajfrec iz Stare Sušice. Tov. Marija mi je dala prvo brošuro. Pročes leta 1941. proti Pinu Tomažiču in tovarišem nam je vtil nove vere in poguma. Takrat smo izvedli veliko listkovno akcijo. Leta 1942 se je OF razširila, nosili smo letake v lažjedelnice in tovarne. V Trst je prišel tov. Cotar Albin in z njim smo začeli ustanavljati odbore

OB 8. OBLETNICI USTANOVI TVE OSVOBODILNE FRONTE SMO SE OBRNILI DO ONIH TOVARISEV IN TOVARISIC, KI SO ZE LETA 1941. V CASU NAJHUJSEGA FASISTICNEGA TERORJA POLAGALI V TRSTU IN OKLICI TEMELJE OF.

IZ NJIHOVIH ODGOVOROV ODSEVA VSE TRPLJENJE IZ ONIH TEZKIH DNI, ODSEVA PA TUDI GLOBOKO PREPRICANJE, DA NAS NASPROTNE SILE NE BODO STRLE, DA BORCI IZ LETA 1941 IN KASNEJE NE BODO KLONILI PRED NOBENIM USTRAHOVANJEM IN NOVIM TERORJEM IN DA BODO KONCNO VSI NASI IDEALI URESNICENI.

OF ter širiti organizacijsko mrežo, ki se je jačala vse do osvoboditve. Oktobra 1942. je prišel v Trst tov. Udovič Josip-Nino, s katerim smo začeli zbirati orožje in vedno bolj sistematično širiti propagandni material, v katerem se je izražala zlasti globoka ljubezen do Sovjetske zveze.

OF nas je vodila skozi vse borbe in nam vedno kazala prvo pot. Danes nam je OF jamstvo, da nam ne bodo mogli sovražniki iztrgati pridobitev narodno osvobodilne borbe, saj nas OF s Komunistično partijo na čelu vodi v borbi proti imperializmu, v obrambo naših konkretnih interesov, v borbi za

V nedeljo VSI

mir. Ob 8. obletnici OF, ko imperialistične sile podpirajo ožvljenje fašizma na našem ozemlju in preganjanje antifašistične borbe in partizane, se moramo vsi strniti v OF in preprečiti vse nakane reakcije, narjev in imperialistov. Pri tem nas ne sme motiti dejstvo, da so se zavestno ali nezavestno pridružili imperialistom tudi tisti, ki pod krinko lažnega internacionalizma razbijajo vse ono, kar smo si s težko borbo priborili. Le če se vsi oklenemo OF, bomo doprinesli svoj delež v borbi za demokracijo in mir v svetu. Zato moramo tudi prvega maja združeno pokazati vsem reakcionarnim silam, da se ne bodo okoristile z Vidaličevim razbijanjem.

onom Kovačičem. Začeli smo širiti propagandni material, zbirati prispevke za interniranje in priprave, za prve aktiviste in kasneje za prve skupine partizanov. Začeli smo tudi akcijo za pritegnitev čim večjega števila ljudi v OF spomladi

leta 1942. pa tudi propagandno akcijo med italijanskim delavstvom.

Prvi sestanki so bili zelo ozki, udeleževali so se jih le po trije ali štirje tovariši. Od začetka je bilo laže pritegovati Slovence, ker so poleg socialnega občutili tudi hudo nacionalno zatiranje.

OF nam je bila edino upanje na osvoboditev v onih težkih dneh naše zgodovine in nam je takrat vplivala poguma. Po razpadu fašizma se je silna razširila in ljudstvu obeh

MRČEDOL pri Opčinah

narodnosti so postajali vedno bolj jasni njeni revolucionarni cilji. Na dejstvih smo videli, da se točke njegovega programa uresničujejo.

Tudi sedaj vidim v OF dosledno nadaljevanje započete borbe, ki ne pozna nobenega nacionalizma in zahteva enake pravice za vse narode. Ta OF je ohranila vse svoje borbene tradicije in okleniti se je morajo vsi vztrajni borci, ki so vedno ostali zvesti njenim načelom. Sedaj ob proslavi 1. maja se nam vsem, nudi prilika, da pokažemo to svojo zvestobo, saj je vsakdo, ki je nasproten skupnemu nastopu na dan 1. maja, dejansko na strani imperialistov.

Tov. Glavič Marija

Ko smo leta 1941. zvedeli, da je bila ustanovljena OF, smo bili vsi navdušeni, saj smo videli, da nam bo omogočila osvoboditev izpod fašizma. Borba Osvobodilne fronte je bila za nas sveta stvar in smo se ji predali z vsem srcem. Jaz sem imela prve stike leta

1941. z Zoro Perello, s katero sem skupaj stanovala. Dajala mi je letake in brošure, ki sem jih nato delila naprej. Septembra 1941. smo imeli prvi sestanek z Oskarjem Kovačičem, na katerem smo se zmenili o naši nadaljnji akciji. Konec novembra so Oskarja aretirali. Decembra meseca smo izvedli veliko listkovno akcijo. Spominjam se, da sem takrat delila letake po ul. Coroneo in po Akvedotu, in sicer v pošne zabojčke po vežah. Fašisti so bili takrat hudo prestrašeni in so trepetali. Ze takrat smo imeli zvezo tudi s Plavjami, kjer so kasneje aretirali sedem tovarišev. Svoje delo sem nadaljevala vsa leta do leta 1945. v ilegali, po letu 1945. pa odkrito. Bila sem zaposlena v bolnici kot bolničarka. Enkrat so me osumili, da sem zbirala sanitetni material za partizane, pa mi tega niso mogli dokazati. Udeležila sem se tudi znane akcije v bolnici, ko smo rešili neko na smrt obsojeno partizanko v času, ko je duhovnik delil obhajilo. Preoblekla se je in ušla. Leta 1945. sem zopet videla Oskarja Kovačiča, v bolnici ko je bil že zelo bolan in je šel domov umirat.

Videla sem mnogo trpljenja, toda vera v našo sveto stvar, mi je dajala poguma in moči. Zaradi mojega antifašističnega prepričanja in delovanja so me pred letom dni odpustili iz bolnice, kjer sem 8 let delala.

Moja vera v OF se ni omajala in vidim v njej še vedno ono borbeno organizacijo, ki nas je vodila skozi neštete borbe k uspehom. Za nas ni druge rešitve kakor borba v okviru OF; ostali smo isti, ki smo bili leta 1941 in nas ne bo nihče omajal. Sedaj je bolj kot kdaj koli potrebno, da smo trdni, združeni in neomajni. Ne strašimo se ne pritiska imperialistov niti vidalijevecev. Zato pa se moramo 1. maja postaviti, kot smo se druga leta in iti vedno naprej. Enotnost je sedaj še bolj potrebna, ker je pritisk imperialistov še večji, kot je bil v preteklosti. 1. maja moramo našim sovražnikom pokazati, da smo močni in da bo moral razčumatj na naš odpor proti vsem njegovim vojnouhujškaskim načrtom.

Tov. Rudi Jančar

Kot zaveden Slovenec in antifašist sem takoj od začetka z navdušenjem pristopil k OF, v kateri smo videli edino rešitev v borbi

na proslavo OF!

proti fašizmu in proti socialnemu zatiranju in izkoriščanju. Konec leta 1941. sem dobil prve letake, kasneje pa sta mi dajala redno propagandni material tov. Karleto in Blaž, s katerima sem bil povezan. Z njima smo imeli sestanke na našem domu pri Sv. Jakobu. Razpravljali smo o delu, širili literaturo ter pritegovali v OF nove ljudi. Imel sem tudi stike s Spelo in Zoro Perello. Leta 1942. so me začeli zasledovati karabinerji in kvestura, zato sem se moral umakniti iz Trsta in sem se avgusta meseca 1942. javil v Južnoprimorski odred. Pri partizanih in v JA sem ostal do leta 1946. Bil sem tudi večkrat ranjen.

Karabinerji so hodili vedno nadlegovat moje starše na dom in

jim grozili, na mojo glavo pa so razpisali nagrado. Kljub temu pa niso starši nikoli omahovali, ker jih je vedno bodrila vera v našo zmago in v pravičnost naše stvari. Razmere so se od tedaj vsaj na zunanjo spremenile, toda za našo svobodo se moramo še vedno boriti. Zato se moramo trdno okleniti OF, ki je ostala zvesta svojemu programu in načelom iz leta 1941. Ravno zato obsojam Vidaličjevo razbijanje in vseh onih, ki bi radi zabili OF zabrisali njeno slavno preteklost.

OF moramo okrepiti, ker je se, da naša enotnost nujna, kot je bila v borbi proti nacifašizmu. Zato moramo tudi enotno nastopiti na proslavi 1. maja in na bodočih volitvah. Kdor je šel skozi vso borbo in trpljenje, ta pač ne more misliti drugače.

Tov. Bidovec Tončka

Vsa leta fašizma so nas hudo zatirali. Fašisti so se po ustrelitvi mojega brata Ferda vedno znašali nad našo družino. Zato je povsem naravno, da sem se navdušila, ko mi je tov. Oskar Kovačič povedal, da je bila v Ljubljani ustanovljena OF, ki si je postavila za cilj osvoboditev vsega slovenskega ljudstva. Dolgo smo čakali in končno se je začela odločilna borba za svobodo.

Julija meseca smo imeli s tov. Kovačičem in mojim možem Emilom prvi sestanek na našem domu. Zmenili smo se glede propagande, pridobivanja članov za OF, nabiranja denarja. Pozneje smo začeli tudi nabiralno akcijo za partizane: denar, obleko, živila. V začetku je bilo naše delo zelo konspirativno in ko je bil tov. Kovačič zaradi izdajstva aretirani, smo lahko delovali naprej, ker nas niso odkrili. Leta 1942. se je začela OF širiti, pridobivali smo vedno nove ljudi. Vzpostavili smo stike s italijanskimi tovariši v Miljah in Tržiču. Pri nas so stanovali razni aktivisti, kakor tov. Udovič-Nino, Cotar Albin, Zora Ivančič, tov. Marušič-Blaž. Aprila 1943. so me zaprli. Takrat so zaprli tudi mojega moža v Aquili, kamor so ga že prej odgnali v posebni bataljon. Ko sem prišla iz zapora, sem bila v partizanih, kasneje internirani v Nemčiji. Moj mož pa je zbežal iz zapora v Aquili in šel v partizane, od koder so ga leta 1946. demobilizirali.

OF je ostala vedno zvesta isti liniji in tej liniji moramo ostati zvesti vsi, ki smo razumeli njeno pravično pot. Kdor je trpel fašistično zatiranje, ta se ne more izneveriti idealom OF. Nekateri so to pozabili, pozabili so, da je naš glavni sovražnik imperializem in se zaganjajo v svoji zaslepljenosti proti nam. Naša dolžnost je zato, da se še tesneje oklenemo OF, da odstranimo vse razbijače naše enotnosti in jih popolnoma razkrinkamo pred vsemi, ki jim še slede v dobri veri. To nam nalaga zlasti proslava 1. maja in bližnje volitve.

in tov. Colja Emil

Tov. Valerija Kocijančič Špela

Odločila sem se leta 1941 za OF, ker sem bila vedno antifašistka in sem se že leta 1919 borila proti fašizmu. Takrat sem bila vpisana v Ljudskem odru in mi zato ni bilo težko razumeti, da se bomo s pomočjo OF osvobodili vsi Slovenci in italijanski demokrati. Ze takrat sem razumela potrebo po enotnem nastopu proti fašizmu in po bratstvu med obema narodoma.

Prve dni julija 1941. sem šla obiskat v Ljubljano sorodnike in sem prisostvovala sestanku žena v Ljubljani. Takrat so mi tudi izročili literaturo. V Trst sem prinesla slovenskega poročevalca in ga tu delila.

Z Oskarjem Kovačičem sem se prvič srečala na cesti, nato pa smo imeli pri meni doma prvi sestanek s tov. Oskarjem in Leonom Kovačičem in Hvaličem Francem, ki je kasneje padel. Bil je navzoč tudi neki Modest. Takrat so mi dali prvič direktive za propagando in drugo delo. Kasneje mi jih je dajal tov.

Hvalič in mi dejal, naj pritegnemo čimveč ljudi v OF. Konec leta 1941. smo imeli tudi prvi ženski sestanek. Začeli smo zbirati tudi živila za aktiviste in skrbeti za njih na stanitev, pri čemer smo imele mnogo težko. Spomladi 1. 1942. sta prišla tov. Cotar Albin-Karlo in Darko Marušič in organizacija se je vedno bolj širila. Leta 1942. smo izvedli ob priliki obletnice ustanovitve Rdeče armade listkovno akcijo in razobesili tudi zastave. Literaturo smo razmnoževali na stroj že leta 1941. Kasneje so me aretirali in bila sem z drugimi na razpolago izrednemu fašističnemu sodišču.

V OF sem videla edino možnost osvoboditve in gotovost naše zmage, in to ne le nacionalne osvoboditve za Slovence, temveč za ves delavski razred, saj je OF imela tudi globoko socialno vsebino. Zato sem uverjena tudi danes, da le na podlagi linije OF lahko dosežemo svoje cilje in okrepimo bratstvo in enotnost. Vsakemu mora biti jasno, da s cepljenjem te enotnosti le slabimo naše sile. Prepričana sem, da smo na pravi poti, ker smo ostali zvesti prvotni liniji in se ji nismo nikoli odtujili.

Prvega maja moramo nastopiti enotno, ker so bile in bodo vedno potrebne vse naše sile za borbo proti imperializmu. Kdor ravna drugače, škoduje sam sebi in dela zavestno ali nezavestno v interesu našega skupnega sovražnika.

Tov. Tomšič Franc

Ze leta 1941. sem se odločil za OF, ker sem videl v njej edino možnost osvoboditve izpod fašističnega jarma. Program OF nam je jamčil narodno osvoboditev in zagotovitev socialnih pravic. Deloval sem za OF od julija 1941. in dobil prve zveze s tovarišema Oskarjem in Le-

KRONIKA

V skupnem grobu pri Sv. Urhu pri Ljubljani so pokopali posmrtno ostanke 64 borcev IV. bataljona Cankarjeve brigade, ki so padli na Javorici leta 1944.

Sindikat rudarjev Jugoslavije ima v Beogradu svoj drugi kongres. Pred kongresom so delovni kolektivni rudarske stroke dosegli v tekmovalju velike uspehe.

10 cm dolge vžgalice so začeli izdelovati v Jugoslaviji. Eno samo vžgalico bo mogoče uporabiti 100 krat. Trajna vžgalica gori bolje kot navadna, veter je ne ugasne lahko in počasi dogoreva.

Ljudska mladina Hrvatske je imela svoj kongres v Zagrebu. Kongres je ugotovil, da je hrvatska mladina prispevala v prvih dveh letih petletke 7 milijonov 450.000 delovnih ur.

2000 graditeljev je na istrski progi Lupoglav-Staliže, ki bo vezala bazen črnega premoga v Rači z železniškim omrežjem. Prihodnji mesec bo delalo na tem sektorju 6000 delavcev, ki bodo začeli z veliko gradnjo mostu v treh nadstropjih. Najnižji del mostu je namenjen vodovodu, srednji bo služil kot cestni most, na vrhnem mostu pa bo speljana železnica.

30 dni so imeli oglarji na Nanosu tečaj. Pridobili so si mnogo znanja, skuhali pa so tudi 8 ton in pol prvovrstnega oglja.

Prva večja prireditelj v letošnjem letu v Novi Gorici je bila ob priliki volitev v mestne in rajonske odbore OF v Solkanu. Dramska skupina je igrala Svajsterjevo žaloigro «Domačija», nastopil je tamburaški zbor in pevel.

Ob obilnici ustanovitve OF razdeljuje socialni fond OF milijon dinarjev med najpoboljšane družine in posameznike. Med drugimi dobe Gorica, Idrija, Sežana, Tolmin po 80.000 dinarjev, Ilirska Bistrica 70.000 din, Postojna pa 90.000 dinarjev.

Bombaž je najvažnejša industrijska rastlina, ki jo goje v Hercegovini. Setev bombaža se je pričela 20. aprila in se bo končala 5. maja. Sama Hercegovina bo pridelala letos toliko bombaža, kakor ga je pred vojno vsa Jugoslavija.

Nosečim ženam je zakon priznal nove ugodnosti, t.j. pravico do 90 dnevnega dopusta, pravico do plače za redni delovni čas z vsemi do datki. Novi so tudi predpisi, ki jim omogočajo prekinitve dela za časa dojenja. Poleg porodniškega dopusta ima mati pravico do rednega letnega odmora.

Slovenske žene so poslale OZN pismo, v katerem zahtevajo, da OZN podpre borbo svobodoljubnega španskega naroda proti Francu. Zadržujejo, da bodo se stopnjevale svojo borbo za dokončno uničenje fašizma, za mir in demokracijo v svetu.

Inženirske enote Jugoslovanske armade bodo letos zgradile progo od Koviljače do Zvornika ob reki Drini. Na progi bodo morali zgraditi 4 predore, več usekov, nastopov in mostov. Državno cesto pa bodo morali preložiti v dolžini 3 km.

Tudi makedonski Frontovci bodo letos gradili dve železnici. Proga Kumanovo-Sv. Nikola bo vezala najrodovitnejše pokrajine Makedonije. Proga Skoplje-Gostivar pa bodo pozneje podaljšali do Ohrida.

Proti pripadnikom obveščevalne službe 1. bolgarskega okupacijskega korpusa, ki so zakrivali množične uboje in požige srbskih vasi, se je pričel proces v Nišu.

IZ PROGRAMSKE DEKLARACIJE LJUDSKE FRONTE JUGOSLAVIJE

Vztrajna borba za mir ter za razvoj gospodarskih in kulturnih odnosov med narodi

Tretji kongres Ljudske fronte Jugoslavije ugotavlja, da je bila Fronta osnovana med borbo širokih ljudskih množic, med ljudstvom samim proti protiljudskim in profašističnim režimom v stari Jugoslaviji na pobudo in pod vodstvom KPJ, ki je vodila jugoslovanske narode v obojeno vstajo. Med borbo se je Ljudska fronta skovala v krepko enotno organizacijo in postala posebej enotnosti ljudskih množic, zveze delavcev in kmetov ter enotnosti narodov Jugoslavije. V slavni in zmagoviti vojni za neodvisnost in ljudsko demokracijo je odigrala Ljudska fronta veliko vlogo.

Iz borbe je izšla Ljudska fronta kot trdno organizirana zveza delavcev, delovnih kmetov in ljudske inteligence kot močna politična podlaga ljudske države, ki se je v času obnove in socialistične izgradnje še bolj krepila in širila. Po njej sodelujejo delovne množice zavestno v političnem, družbenem ter kulturnem življenju države v bor-

bi za njeno socialistično preobrazbo, nadzorujejo organe ljudske oblasti ter jim nudijo stalno in vsestransko pomoč. Člani Fronte se idejno in politično vzgajajo v duhu socializma. Zaradi vsega tega je Ljudska fronta organizacija trajnega pomena, je orodje delovnega ljudstva v borbi za socializem.

Ljudska fronta je delo skupnih naporov in borb vseh delovnih ljudi, vseh jugoslovanskih narodov, je poročstvo za ohranitev in utrditev bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov, poročstvo za svobodo in neodvisnost socialistične Jugoslavije. Največja pridobitev Ljudske fronte in KPJ pa je ljudska oblast, ki so si jo množice priborile v velikih revolucionarnih borbi, zato je največja dolžnost Ljudske fronte, da se bori za utrditev ljudske oblasti.

Glavna družbena sila, ki je vodila borbo proti politični reakciji ter narodnemu zatiranju je bil delavski razred. Danes pa nosi ta razred zgodovinsko odgovornost, da

spremeni Jugoslavijo v napredno industrijsko državo, da zgradi socialistično družbo v Jugoslaviji.

Delavski razred se zaveda svoje vloge, ve, da z graditvijo socializma v lastni državi prispeva k zmagi socialističnih sil v svetu, ker je prežet z globokim občutkom internacionalizma. Toda velika zmaga ljudske revolucije bi ne bila mogoča brez povezave delavcev in kmetov. Delovni kmetje so sodelovali v borbi, delovni kmetje sodelujejo danes v borbi za napredek na vasi. Kmetje organizirajo zadruge in tako ustvarjajo socializem, kljub vsemu prizadevanju kulaških elementov, da bi jih zaustavili na njihovi poti. Zmaga delovnih kmetov na vasi je porok novega življenja: iz zastalega malega kmetijstva bo nastalo novo veliko socialistično, napredno gospodarstvo, v katerem bo kmetom zagotovljen dober materialni in kulturni položaj.

Za tako zmago na vasi, za trdno povezavo delavcev in kmetov se bo Ljudska fronta neomajno borila.

Ljudska fronta Jugoslavije čuva v borbi skovano bratstvo in enotnost ter enakopravnost narodov Jugoslavije, ker je prav to pogoj njihovega svobodnega in neodvisnega razvoja. Ljudska fronta bo že v kalu preprečila vse poskuse razbijanja enotnosti in enakopravnosti ter uničila vse pojave šovinizma. Z zavestjo, da so si narodi Jugoslavije izbojevali svobodo in enakopravnost z orožjem, bo Ljudska fronta opora jugoslovanski armadi — čuvarju miru in napredka v socialistični Jugoslaviji.

Moč Ljudske fronte sloni na članstvu, ki se mora zavedati svojih nalog, posebno pa, da z graditvijo socializma v svoji državi pomaga socializmu v svetu. Zato mora Ljudska fronta vzgajati politično zavest svojega članstva spoznavati ljudske množice z marksizmom in leninizmom, dvigati njihov kulturni nivo.

Program, ki ga je sprejela Ljudska fronta na svojem prvem kongresu, je pravilno poudarjal enotnost ljudskih množic; njen program se ne razlikuje od linije programa Komunistične partije Jugoslavije.

Med osnovnimi nalogami Ljudske fronte je danes borba za mir, za pravilne gospodarske in kulturne odnose Jugoslavije z drugimi narodi na osnovi enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja, a proti vsem poskusom imperialistov, da svet potisnejo v novo vojno katastrofo.

Tretji kongres Ljudske fronte Jugoslavije poziva vse svoje organizacije in člane na aktivno delo za doseg gornjih ciljev.

PRVA POMLADNA SETEV zadružnih kolektivov

Pomladanska setev, ki se je po vsej Jugoslaviji pravočasno pričela, je bila zaradi dežja in snega, ki je padal proti koncu marca, prekinjena. Po zopetnem nastopu lepega

MLADINCI GRADE BEOGRAD

Mladinci, ki delajo danes v prostovoljnih brigadah, stoje pred velikimi nalogami, za katere so se obvezali, da jih izpolnijo do 1. maja. Na gradbišču v Beogradu, na avtocesti, pri melioracijskih delih - povsod je vse živo, vsi hite, ne samo da obveze izpolnijo, temveč da jih tudi presežejo.

Med graditelji novega Beograda so mladinci iz cele Jugoslavije, mnogo je med njimi Siptarjev, ki se odlikujejo po vztrajnosti pri delu in živem zanimanju, ki ga kažejo pri študiju. Pa to je povsem razumljivo, če pomislimo, da so bili Siptarji pred narodnoosvobodilno vojno popolnoma zapostavljeni, da se država zanje ni brigala in zanje tudi ničesar žrtvovala. Danes so Siptarji enakopravni z drugimi narodi, ki žive v Jugoslaviji. Prav zaradi tega novega življenja, ki jim ga Jugoslavija nudi, so ji predani, kar nam priča primer komandanta šiptarske brigade, ki dela zdaj v Beogradu. Udeležil se je del na progah Brčko - Banovići in Samac - Sarajevo, bil je na delovni akciji na Češkoslovaškem, dvakrat na avtocesti ter sodeloval pri manjših lokalnih delovnih akcijah.

Siptarski mladinci skupaj z drugimi tovariši grade novi Beograd. Očistnjujejo ostanke ruševin ter grade nove stavbe, ki bodo ponos mladinskih delovnih brigad in ponos vseh jugoslovanskih narodov.

vremena so sicer takoj nadaljevali z delom, vendar pa so morali poljedelski delavci zadržati vse sile, da bi zastoj zmanjšali na minimum. Pri tem delu so jim mnogo pomagali okrajni in krajevni ljudski odbori ter partijske in masovne organizacije, tako da bi niti en hektar orne zemlje ostal neobdelan v določenem roku, da bi niti en poljedelski stroj niti ena volovska vprega ne ostala neizkoriščena.

V letošnjem letu se vrši setev na jugoslovanskih poljih v posebnih okoliščinah zaradi novoorganiziranih kmetijskih obdelovalnih združb. Zadruge imajo dovolj zemlje, poljedelskega orodja, vprežne živine in delovne sile, da lahko obdelajo svojo orno zemljo. Za hitrejšo in boljše obdelavo so zadruge sklenile pogodbe s traktorskimi postajami, da jim dobo te zorale veliko večje površine zemlje, kakor so jih v lanskem letu. Kljub temu pa, da novoosnovane zadruge nimajo sklenjenih pogodb za letošnje leto, jim morajo traktorske postaje nuditi vso pomoč.

Mlade zadruge pa se morajo boriti še s svojimi posebnimi problemi ob letošnji setvi. Njihovi člani gredo letos prvič kot kolektiv organiziran v stalni delovni brigadi na delo. Vodniki teh brigad so še pred kratkim obdelovali svoja mala gospodarstva, a stoje zdaj pred odgovorno nalogo, da vodijo velika dela svojega kolektiva. Prav zato pa jim pomagajo člani starejših združb, ki imajo pri takem delu že svoje izkušnje. Ti pomagajo z nasveti in praktičnim delom mladim zadružnikom pri njihovem prvem tako velikem in pomembnem delu kot je pomladanska setev.

Tak način dela, medsebojna pomoč, uporaba naprednih tehničnih strojev, delovni polet zadružnikov kaže vsem tistim, ki stoje še izven zadružnega sektorja prednosti zadruge.

Prav zaradi teh rezultatov število združb narašča od dne do dne. Do 10. aprila je bilo že registriranih 3346 združb od teh v Sloveniji 131, v Srbiji 634, v Vojvodini 636, v Kosovski - metohijski oblasti 85, v republiki Hrvatski 935, v Bosni in Hercegovini 332, v Makedoniji 472, v Crni gori 101. V vseh združbah je vključenih 155 tisoč 840 gospodarstev.

30 let KP Jugoslavije

Konec aprila 1919 je bila ustanovljena v Beogradu Socialistična delavska partija Jugoslavije (komunistov). Vsa dolga doba tridesetih let je polna borb za pravice delovnega ljudstva, proti izkoriščevalskemu sistemu stare Jugoslavije, borba zoper vse protiljudske režime. V tej dobi so vstopali v partijo najboljši sinovi jugoslovanskih narodov, borili se v njej za čistost svojih vrst in bili tako ob usodnem dnevu 27. marca pripravljeni na odločilno borbo, ki je skozi štiri leta krvave vstaje pripeljala narode Jugoslavije v svobodo.

Komunistična partija Jugoslavije je v dobi monarhofašističnih režimov, kljub preganjanju, zapiranjem in ubijanju najboljših partijcev bila vodnica delavskemu razredu v svoji državi.

Komunistična partija je narode Jugoslavije skozi ogenj in smrt privedla v svobodo.

Komunistična partija vodi danes Jugoslavijo v socializem.

Zaradi vsega tega slavi ljudstvo Jugoslavije tridesetletnico partije kot svoj velik praznik in izraža neomajno zaupanje in ljubezen maršalu Titu in ostalemu vodstvu.

Skupni grob narodnih herojev na Muzejskem trgu v Ljubljani

Narodne heroje, ki so padli na slovenskih tleh, bodo položili v skupno grobnico na Muzejskem trgu v Ljubljani. Prenesli bodo posmrtno ostanke Toneta Tomšiča, Franca Rozmana-Staneta, Miloša Zidanskega, Ivana Kavčiča, Dragana Jevtiča, Milovana Saranovića, Slavka Slandra, Ljuba Serčerja, Vinka Simončiča-Gašperja, Janka Premlra-Vojka in Majdo Silc. Njihove krste bodo položili na oder na predsedstvu vlade, kjer se bodo poklonile njihovemu spominu delegacije delavcev iz tovarn, rudnikov in združb ter množičnih organizacij. Tako bo Slovenija počastila spomin svojih velikih sinov, ki so v težki narodnoosvobodilni vojni pokazali nepopisno junaštvo, da jim je vrhovno vojaško poveljstvo priznalo največje odlikovanje — častni naslov narodnega heroja.

Skupna grobnica narodnih herojev bo slovenskemu narodu svetišče in veličasten spomin na najtežja, a tudi najslavnejša leta njegove zgodovine.

Prvega sekretarja KP Jugoslavije Djuro Džakovića, ki ga je v času monarhofašistične diktature leta 1929 ubila policija, bodo prenesli v Beograd in ga položili v skupno grobnico na Kalemegdanu poleg narodnih herojev Ivana Milutinovića in Iva-Lole Ribarja.

NOVE VELIKE ELEKTRARNE V SRBIJI

V eno izmed največjih del petletnega načrta spada gradnja hidrocentral Vlasina-Vrta v Srbiji. Te hidrocentrale bodo dajale električno energijo novim tovarnam in rudnikom, mestom in vsem v velikem južnem delu Srbije, Kosmeta in mestu Nišu.

Pri gradnji teh velikih hidrocentral sodelujejo poleg strokovnih kadrov člani frontnih brigad in borci Jugoslovanske armade. Ti so se posebno odlikovali, ko je bilo treba v najhujši borbi z vodo zapreti odtok reke Vrle. Vzhodno od reke Morave leži 1200 nad morjem v velikanski kotlini Vlasinsko blato, iz katerega oteka reka Vlasina. Dogradili so jez in zaprli odtok reke. Tako je Vlasina začela polniti velikansko umetno jezero. Iz tega jezera bo po reki Vrli otekala voda v smeri proti Južni Moravi s padcem 900 m, kar močno poveča pridobljeno energijo.

Hidrocentrale na Vrli bodo izkoristale prav vso vodo, ki se bo med letom natekla v umetno jezero, tako da bodo imele tudi ob največji suši dovolj vode. Celi dve leti se bo voda

stekala v to jezero, preden se bo napojilo.

Z uresničenjem načrta za novo jezero in hidrocentrale bo rešeno še važno vprašanje. Reka Morava je v sušnih letih močno vpadla ali pa se je popolnoma posušila. Zdj pa se bo voda, ki se je stekala prej proti severu, zlivala v Moravo in tako bodo rodovitne predele ob njej lahko tudi v časih suše namakali.

Na poti od umetnega jezera do izliva Vrle bodo postavili štiri hidrocentrale. Prva dela so začeli že leta 1946. Pripravljalna dela - 25 km ceste, 2 km dolgo žlečnico, naselja za delavce so kmalu dogradili. Jez, ki so ga zgradili po vzorcu takih naprav v Sovjetski zvezi, so jugoslovanski inženirji napravili iz gline in zemlje kar so utrjevali sproti s težkimi jezi. Nad 200.000 kub. m materiala je bilo treba navoziti v ta jez.

Orjaška preobrazba zemlje, ki jo delovno ljudstvo vrši pod vodstvom svojih strokovnjakov po raznih predelih Jugoslavije priča o veliki graditvi socializma.

Gradnja stanovanjskih hiš v Beogradu

IN DRUGIH LJUDSKIH DEMOKRACIJ

NOVI POLJEDELSKI STROJI

bodo omogočili, da bo pri poljedelstvu skoro odpadlo ročno delo

Pred vojno je imelo sovjetsko poljedelstvo na razpolago 530.000 traktorjev za obdelovanje polj in 180.000 kombajnov. S traktorji so preorali 82% obdelane površine, kar pomeni, da so z njimi obdelali 71% zemlje, zasejane z žitom in skoro 60% vseh polj v kolhozih. Kombajni so poželi in zmlatili 43% vsega pridelka žitaric v Sovjetski zvezi.

Po petletnem načrtu od leta 1946 do 1950 bo sovjetsko poljedelstvo prejelo 325.000 novih traktorjev, na desetisoče kamionov in kombajnov «Stalinec 6». Za opravljanje domačih del bodo v kolhozih prejeli nove električne motorje. Njih število se bo 13 krat povečalo.

Sovjetsko poljedelstvo bo tako ob koncu petletke praskrbnjeno z najboljšimi stroji za opravljanje vseh kmečkih del. Načrte za te stroje izdeluje poseben zavod za znanstvene izsledke in gradnjo poljedelskih strojev, ki je samo leta 1947. izdelal na-

več kombajnov.

Stroji so tehnično zelo izpopolnjeni. Traktorji so znatno hitrejši od onih, ki so jih rabili pred vojno, imajo Dieslov motor in omogočajo 25 do 30% hitrejšo obdelavo zemlje. Imajo tudi to prednost, da prihranijo 35 do 40% goriva v primerjavi s predvojnimi traktorji. Te traktorje je mogoče voditi z znatno manjšim naporom kot n.p.r. traktorje — ščenati — ki so jih uporabljali pred vojno. Tudi kabina za traktorista je udobnejša.

Stroji, ki jih traktorji vlačijo za seboj, da tako opravljajo dela, za katera so namenjeni, so tako izpopolnjeni, da popolnoma odgovarjajo agrotehniški in vsem zahtevam sovjazov in kolhozov. Nove pluge lahko uporabljajo za oranje zemlje, zasejane z vsemi kulturami, vstevši zelenjave. Imajo posebno ročico za lemež, ostanke rastlin izpodorjejo do 20 cm globoko pod koreninami. Plug ima tudi to prednost, da poljubno globoko v zem-

Na prvem zasedanju je podal poročilo predsednik sindikalne zveze Vasilij Kuznecov.

Pomaranče v Uzbekistanu

V Uzbekistanu danes rastejo limone sad je krasen in obilen. Njihove lupine so tenke samo 2 mm. Vzgojil jih je mičurinec Panin po dolgoletnem križanju in prevzgoji sadik. Panin je vzgojil tudi pomaranče, ki neverjetno hitro zore in dajo prav tako obilen sad. So zelo sladke, sočne in imajo rdeč sok. Letos bodo kolhozi v pokrajini Samarkaca zasadili 3.000 sadik limon, ki jih je vzgojil Panin.

600 novih šol v eni sami republiki

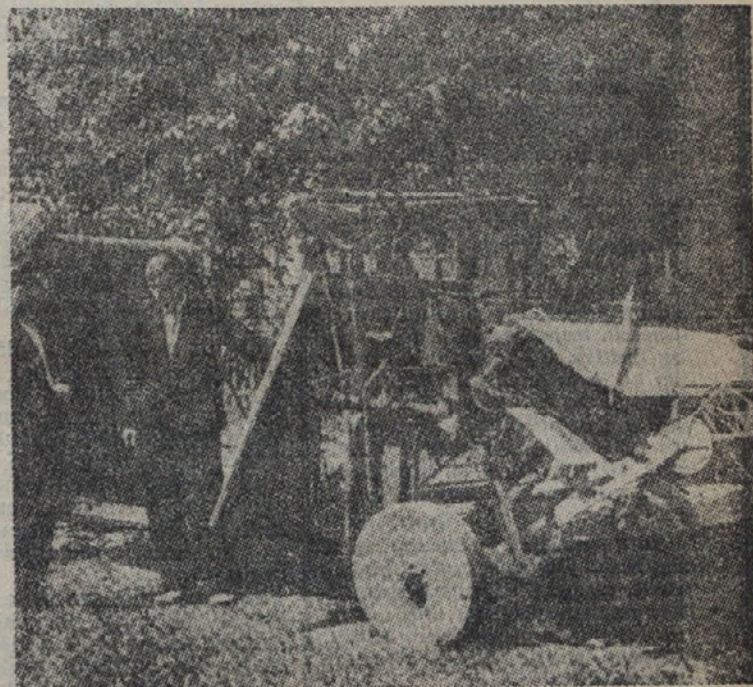
V Moskvi se je pričel kongres za osnovno-šolski pouk, ki mu prisostvujejo delegati iz vseh republik. Na tem kongresu je prosvetni minister Voznesenski izjavil, da bodo letos samo v ruski republiki odprli 600 novih osnovnih ljudskih šol. Učno osebje bodo povečali za 25.000 novih moči. Izdal bodo 90 novih učbenikov v nakladi 94 tisoč izvodov.

Ob tem kongresu je prezidij Vrhovnega sovjeta ZSSR nagradil z odlikovanji 6365 učiteljev za njihovo dolgoletno pedagoško delo. Leninov red je dobila učiteljica Loluja, ki že 45 let poučuje v batumskih šolah. Mnogi njeni učenci so postali profesorji, inženirji in zdravniki. Isti red je tudi dobil srednješolski ravnatelj v Tiflisu Satherašvilij, ki že 36 let vzgaja šolsko mladino.

Pogodba o prijateljstvu in medsebojni pomoči

V Budimpešti so podpisali prejšnji četrtletek pogodbo o madžarsko - češko-slovaškem prijateljstvu in medsebojni pomoči. Pogodbo sta podpisala podpredsednik madžarske vlade Rakosi in Zapotocky. Oba sta v svojih govorih ob tej priložnosti izrazila zaupanje v silo fronte miru in demokratičnih ljudstev, ki jih vodi ZSSR. Poudarila sta tudi neporušljivost prijateljstva med Madžarsko in CSR.

V Estonskem racionalizatorstvo lepo napreduje. V industrijskih podjetjih Estonske so na primer lansko leto predložili 3.900 racionalizatorskih predlogov. Z uresničenjem teh so prihranili več kot 35 milijonov rubljev. Tri tisoč delavcev je bilo nagrajenih za svoje predloge z visokimi nagradami.

V kolhozu so dobili nov poljedeljski stroj

Letos bodo v Varšavi skoro izginile ruševine

Od osvoboditve do danes se obnova Varšave nadaljuje noč in dan. Do sedaj so obnovili 1500 tovarn in podjetij, kjer je zaposlenih nad 70.000 ljudi in preko 10.000 stanovanjskih prostorov. Lansko leto so porabili za obnovo mesta 25,5 milijard zlotov. Zaposlenih je bilo 30.000 delavcev. Medtem, ko je samo obnova Varšave znašala leta 1946 in 1947 okrog 10% celotnega državnega investicijskega načrta, se je lansko leto vsota, ki so jo porabili za obnovo, dvignila na 11%. Se letos bodo dogradili velike delavske naselbine v varšavskih predmestjih, ki so jih pričeli graditi lani. Letos bodo tudi končali graditi železniški predor sredi mesta in železniški most preko Visle, ki bo vezal Varšavo s predmestjem Prago. Z uresničitvijo tega načrta bodo letos skoro popolnoma izginile ruševine v mestu.

Kongres poljskih združnikov

V Varšavi so zaključili pred kratkim tretji kongres Zveze kmečke samopomoči — združne organizacije malih in srednjih kmetov na Poljskem. Kongresu je prisostvovalo približno 4.000 delegatov iz vse države, ki so predstavljali preko en milijon članov te zveze.

Kakor smo že pisali v našem listu, so zvezo kmečke samopomoči ustanovili na Poljskem po vojni. Zveza se bori s svojim delom za prepoved poljske vasi. Od skupnega števila njenih članov jih je 276 tisoč (več kot ena četrtnina) članov združene poljske delavske stranke, 188 tisoč članov kmečke stranke, 648 tisoč kmetov pa je izven strank. Ob koncu preteklega leta so imeli volitve v upravne odbore združnih organizacij in ob tej priložnosti so vanje stopili namesto veleposestnikov mali in srednji kmetje. Po iniciativi glavnega odbora so se številne združne organizacije po vseh združile v enotne občinske zadruge.

Na današnji stopnji postavljanja temeljev za prehod na planski način proizvodnje na vasi bo, kakor je goledil kongres, glavna naloga Zveze kmečke samopomoči, odstranjevanje zaostalosti in konservativnosti na vasi. Poleg tega, da bo Zveza delala tudi na tem, da poveča in ojača združni pokret, bo tudi pomagala ljudskim oblastem pri dviganju kulturne stopnje kmetov, organiziranju traktorskih postaj in pri splošnem materialnem dvigu poljskih kmetov.

Začasni ljudski odbori

Na predlog državnega odbora za izvajanje zakona o ljudskih odborih je romunska vlada imenovala člane začasnih komitetov ljudskih odborov v Bukaresti in raznih drugih mestih. Ti začasni odbori bodo izvršni organi ljudskih odborov do njihove končne izvolitve.

ČSR je poslala trgovinsko delegacijo v ZDA

Češkoslovaška se pogaja z ZDA, da doseže nov gospodarski sporazum. V ta namen so poslali iz Prage v New York trgovinsko delegacijo, ki jo vodi Evgen Lebl. Ta delegacija bo nadaljevala v Ameriki gospodarska pogajanja med obema državama, ki so se pričela v Pragi v pričetku tega leta.

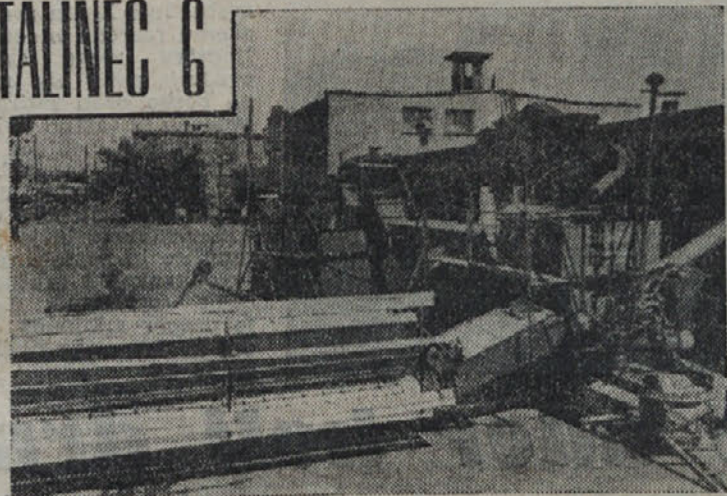
15. maja volitve na Madžarskem

Na Madžarskem bodo 15. maja volitve v Ljudsko skupščino. Na zasedanju Ljudske fronte neodvisnosti so sklenili, da bodo vse stranke, ki so v Ljudski fronti, nastopile na volitvah z enotno listo.

Nova Kitajska ima 200.000.000 prebivalcev

Osvobojeno ozemlje Kitajske znaša danes 2.601.000 kvadratnih kilometrov z več kot 200 milijoni prebivalcev. Agrarno reformo so v celoti izvedli na ozemlju, kjer biva 100 milijonov prebivalcev. Veleposestniki so kot družbeni razred popolnoma izločeni.

STALINEC 6

erte za 100 tipov novih strojev, med njimi načrt za kombajn «Stalinec 6», ki opravlja svoje delo 25% hitreje kot vsi dosedanja stroji, stroje za žetev lanu, obiranje bombaža, nove kosilne stroje, stroje za izbiranje in čiščenje žitnih zrn gojenje sladkorne pese, riža in drugih kultur. Nadalje so izdelali poseben stroj, ki spravlja seno v kopice, ga izbira in potem stisne v bale. Ker bodo v tej petletki zasideli velike nove pasove gozdov, so izdelali tudi stroje za pogozdovanje.

Tovarne poljedelskih strojev so v lanskem letu uresničile izsledke tega znanstvenega zavoda in dale kolhozom številne izpopolnjene stroje. Kolhozi so v lanskem letu prejeli 204% več traktorjev kot v letu 1947, 267% več mlatilnih strojev in kar za 500%

lji enostavno zdrobi 15 cm visoko plast zemlje in tako uniči vsa gnezda škodljivcev... Na 400 semen škodljivih rastlin, jih vzklije samo 104 v globini 10 cm, le petnajstim pa uspe, da vzklijejo v globini 15 cm.

X. kongres sindikatov ZSSR

V Moskvi se je pričel X. kongres sindikatov ZSSR, na katerem je zbranih 1200 delegatov iz vse države. Na otvornem seji so imenovali častno predsedstvo, v katerem so vsi člani politbirojev sovjetskih komunističnih partij. Na dnevnem redu imajo poročilo glavnega sveta, diskusijo o sindikalnem statutu in volitve članov glavnega sveta in verifikacijske komisije.

Bolgarska mladina gradi hidrocentralo

Gradnja hidrocentrale v vasi pri Gornjem Lomu je izrednega pomena za Bolgarijo. Velike zasluge pri gradnji imajo bolgarski mladinci. Ti so zajezili gornji tok reke Loma za pridobivanje električne energije, ki bo krila vse potrebe severozapadne Bolgarije. V gornjem toku te reke bodo postavili tri hidrocentrale: prva elektrarna, imenovana «Mandra» bo 1200 m nad morsk gladino, druga v višini 900 m nad morjem pa bo nosila ime «Kitka».

Preden smo prišli k objektom, se je vodja postavil in pokazal na strmi vrh, porasel z bukvami, hrasti in leskmi. Na njegovem grebenu so se kot muhe premikale postave.

To je bil vrh «Kitka», na katerem je delalo 200 brigadnikov, ki so odstranjevali zemljo za bazen, v tem bazenu po prostora za 50.000 kubičnih metrov vode na površini 20 ha. Na vznožju hriba bo hidrocentrala «Kitka». Voda bo prihajala v turbine iz bazena po železni cevi, dolgi 500. Vse stroje so že pripeljali na kraj, kjer bo stala hidrocentrala; montirali jih bodo do letošnjega junija.

Po strmi stezi smo prispeli k delovnemu objektu vidinske brigade «Goran Conos». Brigadniki delajo sedem kilometrov dolg kanal, po katerem bodo napeljali vodo treh potokov, ki bodo napolnjevali bazen Kitke. Na nasprotnem bregu pa kopljejo 3 km dolg kanal, po katerem bodo napeljali reko Krastavičko. Mladinci delajo v globokem jarku, njihova močna telesa se napenjajo in njihove lopate premetavajo vlažno glino iz dna.

Približa se nam majhen deček, katerega lopata je večja od njega. Ta 14letni Mitko je junak brigade. Njegov komandant nam je povedal, da je jokal, ko so odhajali na postajo. Vzeli so ga pod pogojem, da bo delal v pisarni. Toda že prvi dan, ko so odšli na objekt, je šel z njimi. Je še majhen, vendar pa zelo delaven.

Malo više smo srečali 66letnega starčka iz vidinskega okraja, ki je bil preteklo leto 2 meseca v brigadi. Kol nas je zagledal, se je uprl na lopato in nas smeje pozdravil.

Nad ovinkom dela skupina «Zoja Kosmodejanskaja». Tu vztrajno dela 9 deklet z zavihanimi rokavi. Ta sku-

«Stojim-bdim i pejem za narodna republika» je geslo bolgarske mladine

pina je prva v celi brigadi. Spodaj ob reki so ostanki kovin, ki so jih pred sto leti prelivali preprosti prebivalci naselja. Tam so kopali baker. V letu 1932 so ta teren raziskovali in ugotovili, da so tu bogata ležišča bakrenega pirita. Tri leta pozneje je neki francoski profesor-geolog odkril v bližini današnjega taborišča mladine «Jazova planina» bogate bakrene žile.

Ko bodo dogradili hidrocentralo, bodo tu pričeli graditi topilnice. Danes so tu samo taborišča mladine, čez

deset let pa bo zraslo veliko naselje in dolgi vlaki bodo odvažali čist baker.

Genko Genov

V Severni Koreji so bile volitve v pokrajinske, mestne in okrajne ljudske odbore. Glasovalo je 4.570.425 volivcev. Kandidati ljudske fronte so dobili 99,98% vseh glasov. Volitve so potekale v znamenju velike politične aktivnosti volivcev in velikega poleta delovnih ljudi v proizvodnji.

MELISA IN MELISNI ČAJ

Boli te glava, boli te zob, želo-dec ti nagaja, krči te napadajo, srce ti slabi, ožrne in plašne misli ti rojijo po glavi, kri ti ni nič prava, zastrupil si se s tobakom, loteca se te omotica, ne veš, da raste melisa tolažnica in pomočnica v vseh teh težavah. Pij čaj iz melise, sveže ali suhe, zaupaj se kapljicam, pridobljenim iz melisnih cvetov ali listov in zopet boš vesel in dobre volje. Ze od nekdaš so se v težavah ljudje zatekali k melisi in vsakdo, ki jo je poskušal, je širil njeno slavo in hvalil njeno zdravilno moč.

Melisa je otrok toplejših krajev, posebno krajev okoli Sredozemskega morja, tam tudi raste divja ob zidovih, plotovih, cestah in širi dalec naokoli svoj prijeten vonj po citronah. V krajih severno od Alp pa je že bolj občutljiva, tam je pa že goje po vrtovih in nasadih. Kdo je ne pozna. Dokaj visoka rastlina, steblo štirioglasto. V zemlji močno vejnato koreniko in iz nje pogajajo vsako leto novi poganjki. Steblo je dokaj razvejeno. Listi si stoje nasproti, in sicer stoje naslednji par na steblo prav tako, da

travaj z naslednjim višje ali nižje stoječim parom: križ. Listi so pecljati, več ali manj kosmati, fajčasti ali srčasti, prirojeni in na robu narezljani, kot bi jih napilil. Cveti so v vretencih, pritisnjeni tik ob steblo. Po navadi so ti cveti rumenkasto ali rdečkasto beli. Cvet je šobast, ko cvet žajblja, majerona ali rožmarina. Cvete od junija do avgusta.

Ta prijetni vonj daje melisi posebno olje, ki je v listih in cvetih. Ga je pa tako malo, da ga čistega niti ne dobivajo. Poleg olja so v rastlini še druge sestavine, kot čreslovina, razne smole in sluzi; ki se raztopi v vodi, ko kuhamo čaj in delujejo ugodno na obotelo telo.

Ime melisa je grškega izvora in je v sorodu z grško besedo, ki pomeni med. Ze stari narodi in tudi Grki so opazovali, kako zelo cenijo čebele to rastlino. Tudi kadar so delali nove panje, so jih mazali s to cvetlico, ker so se pooneje čebele mnoga rajše naselile v tak panj in v njem dobro počutile. Zato so jo tudi imenovali melisa ali čebelja rožica.

V prejšnjih časih so pri mnogih boleznih zdravniki svetovali bolnikom meliso. Posebno samostanski vrtovi so se prav ukvarjali z njo in meniki so varili iz melise učinkovita zdravila. Od vseh teh zdravil je znano zdravilo, ki so ga stavili in skuhalo očetje karmeličani, iz melise, raznih dišav in žganja. Tudi očetje benediktinci niso hoteli zaostajati in v korist cloveštva in svoje blaginje so pripravili bolnim in žejnim benediktinski liker iz mete. Tudi znani Paracelsus ni mogel mimo melise. Poglejmo, kako je varil on čudovito melisino pijačo.

Pred sončnim vzhodom je nabral rosno meliso. Se vso rosno je stlačil v možnarju iz marmorja. To dobro zmečkano meliso je zaprl v stekleno posodo, tako dobro, da ni mogel zrak do nje. Nato je v konjski gnoj napravil jamo, potresel to jamo z žaganjem in dal vanjo to stekleno posodo z meliso. Potresel z žaganjem in nato pokril z gnojem. Stirideset dni je pustil tako v gnoju. Enainštirideseti dan pa je posodo odprl in vsebino dobro stisnil in odcedil; odcedek nato kuhal v vodni kopeli in ga prekapal. Dobil je melisino zdravilo, in je ta sok, ki ga je dobil, še pomešal s svojimi drugimi zdravili.

Liste in cvete je treba nabirati poleti. Da ne izhlapi preveč dišečega olja, sušimo rastlino hitro in v senci. Posušene dele zapremo v pločevinaste skatle. Če kuham čaj, vzemi 1 žlico listov na čašo vrele vode. Znanca so kapljice, ki jih prodajajo po lekarnah in ki jih naka-pamo na sladkor.

V Franciji in Nemčiji goje veliko polje same melise, ki jo rabijo kot zdravilo. Pravijo, da je melisa iz severnih predelov za zdravila vse močnejša od one z jaga. Melisa živi do 25 let, to se pravi; do 25 let pogajajo vsako leto poganjki iz ene korenike. Seme kali 20 do 30 dni, kalivo pa je seme 2 do 3 leta.

Kdor hoče sanjati lepe sanje, pravijo, naj pije melisni čaj, preden zaspi. Poskušajte!

Ledvični kamni

ZDRAVNIK

Sredi noči potličejo zdravnika k bolniku. Ta leži bled, s polnim kapljicami na čelu, vročina ima in strašne bolečine ga mučijo.

Bolnik pripoveduje, da ga je že čisto lažno trgalo, peklo, tiščalo v bližini ledvic. Pregled vode, ki vsebuje majhne sledove krvi, pa podkrepil zdravnika v njegovi diagnozi o ledvičnih kamnih. Vbrizg morfija, vlažni topli in vroči obkladki na spodnjem delu telesa pomirijo obupanega bolnika, ki je imel skoraj nevdržne bolečine. Naslednje jutro je zopet vse v redu, bolnik vstane in gre lahko na dela. Vendar še ni povsem zadovoljen, ker bi rad vedel, kako bi preprečil nadaljnje napade; gre k zdravniku in izve naslednje: v seči vsakega človeka so soli in druge snovi zlasti seča kislina, fosforna kislina, torej same snovi, ki jih telo s pomočjo ledvic spravlja iz telesa. Sprememba kemičnih sestavin zaradi boleznih pa vodi do tega, da se te snovi, namesto da bi jih izločili, ustavijo v ledvicah ali v mehuru, kjer iz njih postopoma nastajajo kamni. Majhni ledvični kamni ne povzročajo bolečin, toda časoma se povečajo in dosežejo velikost graha ali celo lešnika. V ledvicah ne povzročajo nikakih težav, če pa pridejo s sečjo v sečevod, tanko cevko, ki vodi seč od ledvic v mehur in če se pri tem kje ustavijo, tedaj povzročijo omenjene neizmerne bolečine ledvičnih krčev. Sele ko za-

pusti tak kamen sečevod, bolečine prenehajo. Kamen, ki se ustavi na začetku sečevoda, zapre vodo, kar je zelo nevarno, da ne omenjamo strahovitih bolečin. V tem primeru pomaga le kirurg.

Nekateri se posebno nagajeni k ledvični bolezni in trpe istočasno tudi na žolčnih kamnih in na protinu. Da preprečimo boleče napade, se izogibajmo telesnih naporov in ne uživajmo preveč hrane. Dieto nam predpiše zdravnik, ki nam bo priporočal posebno mnogo tekočin. Na belezen ledvic ne smemo gledati lshkomiselno, ampak je najbolje, da smo stalno pod zdravniškim nadzorstvom.

NASVETI

Krompirjeva juha
Iz surovega krompirja: surov olupljen krompir skuhamo na goveji juhi, v katero denemo kosček masla in vmesamo rumenjaki.
Iz kuhanega krompirja: kuhan krompir olupimo, zrežemo, povremo na šfanini s čebulo, nato ga denemo v govejo ali zelenjavno juho.

Ocvrte krompirjeve kepe
3 do 4 krompirje skuhaš v slani vodi in pretlačiš skozi sito. V ponev deneš kot jajce debel kos masla in pol kozarca vina ter vmešaš 50 gr. moke. To testo mešaš 2 do 3 minute na ognju, naktar ga odstraniš in mu vmešaš štiri jajca drugo za drugim. Nato dodaš krompir, sir, sol, poper in muškati.

Iz testa napravíš z žlico majhne kepe in jih ocvrteš na olju. Kepe močno naraščejo, če paziš, da ni ogenj v začetku premočan in da ni preveč kepic hkrati v ponvi. Sele ob koncu naj bo olje zelo vroče, da kepace lepo zarumenijo. Postrezi jih s telečjo pečenko.

Lionski krompir
Kuhan krompir olupimo in na tanko zrežemo. Na 100 gr masla denemo mnogo drobno zrezane čebule (2 do 3) in jo dušimo, da zarumeni. Nato čebulo poberemo ven in ocvremo krompir. Cesto moramo dodati še malo maščobe, da se krompir ne prežge. Nato denemo zopet čebulo in še sol ter poper in pustimo, da se vse še enkrat razgreje, potresemo s peteršiljem in odnesemo na mizo.

Surov krompir s smetano in jabolki
Naribamo dva olupljena surova krompirja, ju poskropimo z limoninim sokom, dodamo zribano jabolko, pomešamo z limoninim sokom (da ohrani belo barvo) vse zmešamo in izboljšamo s sladko smetano.

za tržaško kuhinjo

Ša. Odrasli naj misli na to, da se bo opoldne pošteno najedel in zakaž bi si torej obteževal želo-dec že zjutraj. Kdor nagiblje k debelosti, naj se zjutraj včasih postit zaužije naj poleti in spomladi le nekaj sadja, jereni in pozimi pa kozarec toplega mleka. Slabotni ljudje pač morajo k pijači tudi izdatno prigrizniti. Zelo važno je, da dobi telo zjutraj ogljikove hidrate, zato je priporočljivo, da si vsako jutro denemo v pijačo eden do dva kosčka sladkorja. Seveda morajo šolski otroci precej pošteno pozajtrkovati. Ta pravila veljajo za tiste, ki jedo obilno opoldne in zvečer; če pa ima kdo takšno urejeno delo, da poje opoldne le kako malenkost, potem seveda potrebuje bogat zajtrk kakor Angleži. Ni pa lahko spremenili navado in zamenjati skromen zajtrk z obilnim.

Spomladi in poleti nam včasih zadostuje hladna pijača ali kruh in sadje, pozimi pa nujno potrebujemo toplih sladkih pijač s prigrizkom. Da namo- mestimo pomanjkanje vitaminov, jejmo tudi pozimi pri zajtrku sadje. Važno je tudi, da si včasem za zajtrk dovolj časa in da ga ne pogoltnemo naglo stoje, ker sicer nas bo bolel želo-dec.

Še o zajtrku

Pri naši klimi ni potrebno, da je zajtrk prerazkošen, posebno ne glede na to, ker sta obed in večerja obilnej-

Ce imajo žlice in vilice neprijeten vonj po ribah ali čebuli, jih očistimo, preden jih umivamo, s črnopisnim papirjem.

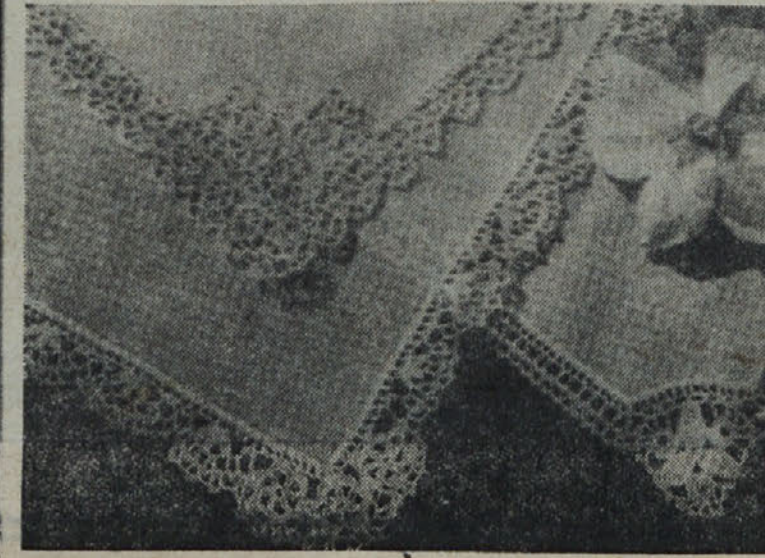
Razsvetljava v stanovanju

Razsvetljava stanovanja je važno poglavje pri naši opremi. Dobra luč lahko mnogo pripomore, da je stanovanje prijetno, važno pa je predvsem zaradi oči, da imamo pravilno razsvetljava. Prostor, v katerem delamo, naj bo najbolj razsvetljen. Svetloba zelo različno učinkuje, če jo izžareva luč direktno ali indirektno; različne so tudi barvne svetlobe, kar pa je odvisno od senčnika. Tople svetlobne barve dosežemo z roza, oranžnimi in rumenkastimi senčniki. Omenjene barve tudi mečejo na naš obraz prijetno barvo. Zeleni in plavi senčniki pa izžarevajo mrzlo svetlobo in so zato bolj primerni za pisarne.

Vsak prostor naj ima primerno svetlobo. Kopalnica in toaletno zrcalo naj bosta vedno močno razsvetljena, kajti nihče ni rad v temi, ko se brije, če- še, umiva itd. Tudi je dobro, da si denemo lučko k vzglavju, če beremo v postelji. Seveda ne sme biti lučka premajhna, osvetljevali mora vso knjigo, tako da si ne kvarimo oči. Prostor, kjer zvečer delamo: pišemo, beremo, vzemo naj bo vedno močno razsvetljen. Najbolj primerna je za to stoječa svetilka.

Ribam bomo laže očistili luskinе, če jih za trenutek denemo v vodo s kislim.

Kvačkane čipke za robčke

Za čipke, ki jih vidimo na sliki, potrebujemo kvačkanec št. 80 in kvačko II.

1. Vogal čipk sestavlja tri zvezde, ki jih delamo vsako posebej. Za vsako nasnujemo 6 zank, jih sklenemo na dnu in se ravnamo po predlogi. Zvezde zvežemo med seboj z nizkim vbo-dom. Ko končamo vogalni motiv, ga prikvačkamo z nizkim vbo-dom na blago ter pričnemo s stranskimi čipkami.

2. Najprej enkrat obkvačkamo platno z nizkim vbo-dom; zvezde delamo vsako posebej, in sicer nasnujemo za vsako 8 zank, jih sklenemo na dnu in se ravnamo po predlogi. Zvezde sešijemo na narobni strani.

3. Vogalne motive kvačkamo vsakega posebej. Za vsak listič nasnujemo 12 zank in sledimo predlogi. Obkvačkamo blago z nizkim vbo-dom in obenem sešijemo lističe med seboj. Tudi rožice kvačkamo posebej in za vsako nasnujemo 12 zank, jih sklenemo v krogu in kvačkamo 12 visokih in 12 nizkih vbo-dov. Po 3 rožice sešijemo skupaj in motiv obkvačkamo z visokimi in nizkimi vbo-di, kot kaže slika; nato pričnemo stranske čipke.

Koristnost čebel pri oprraševanju in oplojevanju rastlin

Čebela je ena izmed redkih žuželk, ki je koristna in jo je zaradi tega človek postavil v svojo službo. Ko govorimo o koristi čebel, misli velika večina ljudi na med in vosek, ki ga čebele ob dobrih pašnih razmerah kopičijo v panjih. Brez dvoma jim je človek predvsem zaradi tega posvetil toliko pozornosti in ljubezni kot malokaterim drugim živalim. Toda njih korist je dejansko mnogo večja. Ko čebela nabira sladki med in leta s cvetla na cvet, se oprime njenega, z dlačicami paraslega telesca lepljiv cvetni prah. Ko pristane na drugem cvetu, ga tamkaj deloma odloži, deloma pa se oprta z novim. Tako ga prenaša s prašnika enega cveta na brazdo drugega cveta. To na videz brezpomembno in mimogrede opravljeno delo po vrednosti visoko prekaša ves pridelek medu in voska. Oprraševanje cvetlic je tako odločilne važnosti, da bi morali čebele kljub temu gojiti še naprej, čeprav bi opustile nabiranje medu na zalogo in bi torej za čebelarje prenehale biti koristne. To dejstvo je prvi odkril Christian Konrad Sprengel. Z razvojem biologije in genetike je njegovo odkritje, ki mu sodobniki niso posvečali nobene pozornosti, sedaj bolj pridobivalo na svojem pomenu; koristnost čebel pri oprraševanju nekaterih rastlin je postajala vedno bolj očitna. Ščasoma se je nakopičilo zato toliko prepričljivih dokazov, da ne more preko njih niti posameznik niti družba. Da pa bodo ti dokazi razumljivi, se moramo najprej seznaniti vsaj z najosnovnejšimi pojmi o zgradbi cveta, odnosno cvetnih delov in njih opravi.

Cvet je tisti organ rastlinskega telesa, ki mu je poverjena skrb za ohranitev vrste. V cvetu nastajajo semena, iz katerih zrastejo ravno take rastline, kakor so bile tiste, na katerih so se semena razvila. Da pa se morejo razviti, je potrebno da se prej oprase in oplode. Za boljše razumevanje si pomagajmo s sliko!

Slika predstavlja cvet, ki je sestavljen iz naslednjih delov: 1. pašni listi, 2. venčni listi, 3. prašnik, 4. pestič. Prašnik in pestič so bistveni deli cveta. V prašnikih je cvetni prah ali pelod, ki predstavlja moške spolne stanice, v razširjenem delu pestiča, ki se imenuje plodnica, pa je ženska spolna stanica. Cvetu, v katerem najdemo moške in ženske spolne stanice, pravimo dvo spolni cvet (jablana). So pa tudi cvetovi, ki imajo samo pestič ali samo prašnike. Takim cvetom pravimo enospolni cveti (leska, vrba).

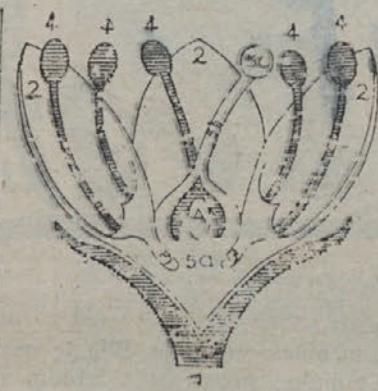
Pri prašnikih opazimo prašnice, v katerih je cvetni prah, in dalje ali krajše niti, s katerimi so prašnice pritrjene na cvetišču. Pestič ima tri dele: brazdo, vrat in plodnico. V plodnici je semenska zarnica. Cvetu, v katerem najdemo moške in ženske spolne stanice, pravimo dvo spolni cvet (jablana). So pa tudi cvetovi, ki imajo samo pestič ali samo prašnike. Takim cvetom pravimo enospolni cveti (leska, vrba).

Mnoge vrste kulturnih rastlin nastajajo tak cvetni prah, da na brazdi istega cveta cvetke sploh ne pozeje, ali pa tako slabotno, da ne doseže jajčne stanice v zarodkovnem mešičku. Oploditev se torej ne more izvršiti. Če pa se že izvrši, se razvijejo slabotnejša semena. Če semena, oziroma plodovi večjih sploh ne kalijo, navadno pa je dostolek kaljivosti pri njih manjši kot pri semenih, ki so nastala

ob spojitvi jajčne stanice in cvetnega prahu iz drugega cveta.

V glavnem razlikujemo pri rastlinah samolastno in medsebojno opráševanje. Pri samolastnem opráševanju pride cvetni prah iz prašnikov na brazdo istega cveta (fižol, grah, paradižnik, pšenica). Pri medsebojni oprášitvi pa pride cvetni prah iz prašnikov na brazdo drugega cveta. Prenasalci cvetnega praha so veter in žuželke, redkeje druge živali, človek ali voda. Glede na to razlikujemo rastline vetrocvetke in rastline žužkovcvetke. Vetrocvetke (vse trave, večina žit in iglavci) imajo suh cvetni prah, žužkovcvetke (sadno drevje, ajda, detelje, oljna repica itd.) pa lepljiv cvetni prah, da se lahko oprime žuželk, ki jih obiskujejo.

Dolga je vrsta kulturnih rastlin, ki spadajo k žužkovcvetkam. Človek jih goji največ zaradi semen

Shema cveta: 1. časa, 2. venčni listi, 3. medvoniki, 4. prašniki, 5. pestič s plodnico

in plodov. Prav teh pa ni, ali so zanikani in manj vredni, ako ni njih cveta obiskala žuželka, v glavnem čebela in jih oprasila. Ugotovljeno je s poskusi, da obrodo kulturne žužkovcvetke, kot na primer ajda, neprimerno bolje, če so v bližini čebeljakov, ali če pripeljemo v nje okolico čebele na pašo. Profesor dr. Ewert je napravil z ajde tale poskus:

Številka parcele	Oddaljenost parcele od čebelnjaka	Pridelek zrnja v kg na ha
1.	2 km	1150 kg
2.	2 km	850 kg
3.	3 km	250 kg
4.	Ajda pokrita z mrežo	170 kg

Poskuse je delal tudi s sončnico. Sončnice, ki so jih obiskovale le žuželke, so imele: dobro razvita jedra 84.46 odst. Sončnice, ki jih žuželke niso obiskovale, so imele: dobro razvita jedra 41.44 odst.

Iz navednega je razvidno, kako važno delo opravlja čebela, ko posreduje pri medsebojnem opráševanju. Danes je splošno znano, da vladajo v rastlinskem svetu isti

dednostni zakoni kot v živalskem. Pelodna zrnca prenašajo na potomce očetove lastnosti, jajčne stanice pa dedne lastnosti matere. Pri medsebojni oprášitvi se sta

nela po dve spolni stanici, ki izvirata iz dveh dednostno različnih rastlin. Taka semena, oziroma rastline, ki se razvijejo iz njih, so mnogo bolj odporne proti neugodnim vplivom. Nadalje je dokazano, da tako semena hitreje vzkalijo in da rastline krepkeje rastejo.

Čebelarstvo in sadjarstvo sta tako tesno povezana, da sadjarstvo brez čebelarstva ne more dobro uspevati. Treba je pripomniti, da je pretežna večina jablan sama zase nerodovitna. Cvetni prah iste vrste, torej ne samo istega cveta, je za oplodnjo le malo sposoben ali pa sploh neuporaben.

Tu pa tam nastavljajo jablana plodove brez oploditve (deviška rodovitnost), toda plodovi niso nikdar tako debeli in sočni kakor plodovi, ki nastanejo po oprášitvi cvetja s pelodom tuje vrste. Pelod pa prenašajo pri jablanah v glavnem čebele. Mnogo ugodnejši sadni pripevek kaže mešan sadovnjak, kakor oni, v katerem raste samo ena vrsta. Tuja vrsta mora cvetiti istočasno. Poleg tega mora biti dovolj čebel v bližini.

Po vsem tem ni težko razumeti, da je čebelarstvo važna kmetijska panoga, ki jo je treba pospeševati in podpirati.

OBJAVE

Poljedelci poskusni oddelček ZVU v Trstu posveča veliko pažnjo oljčni muhi, ki se je lani znatno razširila. Ističasno vodi oddelček oster boj proti drugim škodljivcem sadnega drevja in zelenjave.

V kratkem bodo razdelili poljedelcem dva letaka in eno brošuro o žužkah Coleoptera, Fitofagi, Piraide in Dorifera. Piraide škoduje žitu, Dorifera koloradski hrošč pa napada krompir.

Upamo, da bodo ti napovedani letaki in brošura v slovensčini, saj je znano, da je pretežna večina kmetov tukajšnjega področja Slovencev.

Kako pripravimo umetne travnike

Ako hočemo, da bo naša živinoreja napredovala, moramo tudi travništvu posvetiti več pažnje, to pa tembolj, ker so pri nas vremenske prilike takšne, da je navadno pridelek krmnih rastlin zelo pičel. Vsak kmetovalec mora dobro poznati vsaj osnovne pojme o travništvu: razlikovati mora razne vrste travnikov.

Travniki so naravni in umetni. K naravnim travnikom prištevamo vse travnike in pašnike, ki se posejejo sami. Takih travnikov je pri nas največ. Umetne travnike pa zaseje človeška roka z izbranim semenom detelj in trav.

Kako je z naravnimi travniki pri nas? Glavni napaki naših kmetovalec sta, da travnike malo ali zelo pomanjkljivo gnoje in da trave večinoma prepozno kosijo. Zaradi tega travne bilke oleseni in postanejo težko prebavljive, mnogo redilnih snovi pa potuje v travno seme, ki se pogubi. Nekateri hočejo s pozno košajo tudi doseči, da bi se trave ocejale. Navadno se pa s košnjo tako dolgo ne počaka, da bi travno seme popolnoma dozorelo; pač pa dozorijo razna plevelna semena. Posledica kasne košnje je torej: slaba krma in zapleveljenje travnikov.

K umetnim travnikom prištevamo: čista deteljišča, travna deteljišča, ornice in umetno zasejane stalne travnike in pašnike.

Čista deteljišča zasejemo z raznimi deteljami, ne da bi jim primešali kake trave. V pošev prihajajo tele detelje: inkarnatka, domača detelja (svinjska), lucerna in esparzela. Inkarnatka traja eno leto, domača 2 do 3, lucerna in esparzela pa 4 do 7 let. Glede na vrsto zasejane detelje so deteljišča eno ali večletna. Čista deteljišča sejemo, le redkokdaj, ker krma, pridobiana na čistih deteljiščih, je nekoliko manj vredna in tudi zdravju živali škodljiva.

Travna deteljišča so travniki, zasejani z deteljo, kateri smo primešali nekoliko travnega semena. Navadno odmerimo toliko množino deteljnega semena, da bodo detelje zavzemale 4/5, trave pa 1/5 površine, ki jo nameravamo zasejati, množino potrebnega semena si izračunamo takole:

Recimo, da bomo zasejali 1000 kv. m s travno deteljo: semena lucerne za 800 kv. m in pasje trave za 200 kv. m. Torej vzamemo 8x40 dkg in pasje trave pa 2x96 dkg, kar znaša 4 kg in 20 dkg lucerne ter 92 dkg pasje trave.

Drugi primer: zasejati hočemo 1000 kv. m z domačo deteljo in laško ljuljko. Torej moramo vzeti 8x27 dkg domače detelje in 2x60 dkg laške ljuljke, kar znaša 2 kg in dkg domače detelje in 1 kg in 20 dkg laške ljuljke.

Pri travi, ki jo želimo primešati detelji, moramo paziti da izberemo vedno tako travo, ki je tako trpežna kakor detelja. Tako je za pomešanje med domačo deteljo najboljša laška ljuljka, francoska pahovka in mačji rep, za lucerne pasja trava in za esparzelo francoska pahovka. Zelo pogrešno je, da mešamo med lucerno laško ljuljko, ki traja samo 1 do 2 leti in tudi angleška ljuljka ni zadosti trajna.

Ornice so travniki, ki trajajo 4

do pet let. Pri teh travnikih, ki jih po preteku amonijene dobe preorjemo, zavzamemo detelje 1/3, trave pa 2/3 celokupnega prostora. Za ornice uporabljamo navadno mešanico 2 do 3 vrst detelj in več vrst trav.

Umetno zasejanih travnikov in pašnikov pri nas nimamo. Imamo pa nešteto naravnih travnikov in pašnikov, katerim moramo posvečiti čim več pažnje, ako hočemo imeti od njih kaj dobička. Poleg rednega gnojenja moramo tudi misliti na to, da njih površino od časa do časa zasejemo s travami raznih vrst, nizkimi in visokimi ter primernimi kakovosti zemljišča. Za sestavo primerne mešanice se obrnimo do strokovnjaka in za nabavo potrebnega semena pa najbolje na semenarno! Napravljene mešanice, ki jih mnogokrat zelo poceni prodajajo, ne kupujte, ker so navadno sestavljene iz manj vrednih trav in plevelov. Marsikdo ne kupuje semena, pač pa seje na mesto kupljenega semena seneni drobir. To ni prav, ker seneni drobir vsebuje prav malo travnega semena, pač večinoma le seme raznih plevelov, navadno največ seme trpotca.

Splošno moramo biti tudi pri nakupu semena zelo previdni, zlasti pri detelji, bodisi domači ali lucerni: paziti moramo, da bo seme mlado in zajamčeno brez predenice in plevela.

Glede na pripravo zemljišča za travnike si zapomnimo, da moramo zemljo dobro preorati in pred setvijo pobranati. Setev opravimo v tem mesecu. Sejmo zelo previdno in povsod enako gosto. Najbolje je, da sejemo drobna in debelejša semena posebej. Priporočljivo je setev nekoliko pritisniti z valjarjem. Nekateri sejejo kot zaščitno setev oves ali pa ječmen, ki ju ja moramo pokositi, še preden dozori!

Upoštevajmo snago pri molži

Ako mleko nima svojega prijetnega duha in dobrega okusa, ako ni trpežno, če ne dobimo iz mleka dobrega in okusnega masla in sira, je temu največ kriva nesnaga. Nikjer pa se mleko tako ne onesaži, kakor prav pri molži. Z nesnago pa pridejo v mleko razne škodljive bakterije, kvasi, plesen itd. Ti škodljivci mleka pa so tako majhni, da jih ni mogoče videti in opazovati njih razvoja v mleku s prostim očesom. Vse njih početje in delovanje opazimo že prepozno, navadno šele potem, ko se nam mleko skisa ali drugače pokvari, ko dobimo maslo slabega ali neprijetnega okusa, ko se sir napihuje, ali kaže druge napake pri svojem zorenju v kleti.

Treba je, da preprečimo kolikor mogoče vsako onesnaženje mleka med molžo. Zato pa moramo predvsem skrbeti za svetle, zračne in snažne hleve, v katerih ima molzna živalna suho in udobno ležišče ali stajo. Snažimo molzno živino redno vsak dan. Ne puščajmo pod njo gnoja in nasteljavmo ji dobro. Pred vsako molžo osnažimo vime. Molzimo vedno s čistimi rokavi in snažno mlečno posodo.

Najbolje je, da molzemo pred krmiljenjem. Med krmiljenjem ali kmalu po krmiljenju je v hlevskem zraku vse polno prahu, ki bi lahko prišel v mleko, ako bi tedaj molžili. Pred molžo prezračimo vsakokrat dobro hlev. Tako odide iz hleva zrak, v katerem je polno plinov (amoniaka itd.), ki so škodljivi za živino in mleko. Da se zrak v hlevu preveč ne skvari, bi danes ne smeli manjkati v nobenem hlevu odvodnik slabega in dovodniki dobrega in čistega zraka. Če je vime zamazano, ga najprej dobro obrisišmo s čisto slamo, nato pa umijmo z mlačno vodo in dobro posušimo s čisto slamo ali brisačo. Snažno vime je prvi pogoj za zdravo in dobro mleko.

Kdor molze, naj strogo pazi, da je sam povsem snažen. Pred začetkom molže naj si umije roke v čisti mlačni vodi in naj nato posuši in obrise s čisto brisačo. Pri večjem številu krav, pa naj si molzalec umije roke po končanji molži vsake krave. Za vsako umivanje rok in za vsako morebitno umivanje vimena je treba vedno menjati in rabiti popolnoma čisto vodo. Ne pa da umivamo vsem kravam vimena z eno in isto vodo, kakor je pri nas skoraj splošno v navadi. S takim ravnanjem naravnost delamo na tem, da preide še več nesnage v mleko. Dobro moramo tudi osnažiti stol, na katerega navadno sedemo med molžo. Molzimo v čisto posodo, ki jo uporabljamo samo za molžo. Molzimo točno ob določen uri na lahko, hitro in zdržema ter popolnoma čisto. V vimenu ne sme ostati niti kapljica mleka. Ako zastaja zaradi slabe molže še mleko v vimenu, trpi zato mlečnost, lahko nastanejo tudi mlečne napake in se pojavijo bolezni v vimenu.

Zaradi nepopolnega ali slabega izmolzenja dobimo tudi manj gosto mleko, ker je znano, da je zadnje pomolženo mleko najbolj toščobno. Pomolženo mleko je treba takoj po molži nesti iz hleva in ga precediti skozi cečilo v čisto posodo ali mlečne vrče. Le v sirarne je treba nesti neprecejeno. Ako pa moramo morda počakati s pošiljanjem mleka v mesto ali pa mlekarno, moramo mleko dobro shladiti in nato hraniti do oddaje v hladnem prostoru.

Z vsestranskim upoštevanjem snage in pravilnim ravnanjem z mlekom pri molži in po njej dosežemo, da poslano mleko bolj trajno ali trpežno. Če pa ne pazimo na snago, ko molzemo, in ne shladimo mleko takoj po molži, se le prerado zgodi, da se mleko skisa posebeno v topleni poletnem času že čez nekaj ur. Pred tako škodo mora obvarovati kmet - mlekodajalec le največja snažnost in skrbnost pri pridobivanju mleka.

Čitajte in širite

MARIE MAJEROVA

ROMAN

Najlepši svet

»A ni bilo v delavskem gibanju takih ljudi? je vprašala Lenka plašno in rada bi mu jih bila nekaj imenovala.

»Da, bili so. Po vojni celo. Luxemburgova, Liebknecht. In še jih bo. Samo pri nas jih ne bo. Pri nas se rodijo pogumni ljudje samo v prestopnih letih in še ti umrejo prezgodaj, ker jih kmalu stisne nizki nebesni obok. Ljudje prevrata so mrtvi na dopustu, je napisal neki revolucionar, a ta zaposlitev ni pri nas nikomur po volji. Glejte, celo na operetnem Dunaju se je našel Adler, ki je ubil sovražnika in se izročil pravici za svoje dejanje. Da, tako je treba delati, kadar pride dan. Ali — ali!»

Lenka je požirala njegove besede in mu je morala dati prav. Da, to se je strinjalo z njeno prostodušnostjo: Ali — ali.

Vsak dan so se ponavljali taki pogovori. Jesen je ugašala, nista se mogla več shajati na ulicah in v parku, zato sta zvečer spet posedala v kavarni. Lenka je ves dan šivala, zvečer je torej počivala z rokami v naročju iz oči v oči z Romanom. In njega vprašujoči pogled:

»Danes?« je bil njun zaključek.

»Niste še bili pri mami?«, je Lenka odgovorila nekoč nanj. »Ko se vrnete.«

In zdaj se je vrnil. Zelel je zvedeti, česa se bo Lenka obtožila. Že v naprej se je smehljaj, ker si je predstavljal neko blazno vojno ljubezen, trenutno vzplamtene čutnosti v nemirni ločitvi na življenje in smrt. Bržkone kak tovariš? Bil je prizanesljivo radoveden in odpustil ji je že vnaprej. Kaj mu je bila Lenkina preteklost? Preteklost tujega dekleta. Za svojo Lenko je jamčil. Nameral jo je poslušati samo kot zdravnika, ki mora poznati vse okoliščine pacienta, če hoče postaviti pravilno diagnozo. Sicer se pa ni zanimal za nič drugega nego zanjo. Hrepenel je po Lenki z zrelo, zavestno moškostjo, hrepenel je z vsemi čuti po vonju, okusu in dotiku njenega telesa, od katerega je izsevalo dražljivo iskrenje, kakršno je okrog cveta, ki izroča zraku bogastvo prašnikov.

Njeno razpoloženje mu je bilo večkrat nerazumljivo, bila je hladna, kadar je domneval, da je razvnet, in burna kakor ognjenik, kadar je to najmanj pričakoval. V skupnem molčanju zastopljena sta pozabljala na vse, kar je bilo okrog njiju, ker sta domnevala, da vidita vase tako globoko, kolikor more človeška misel sploh prodreti. In vse to mu je dokazovalo, da je Lenka dozorel gozd, ki hrepeni, da bi ga utrgala prav njegova roka. Lenka je živela samo v teh večerih, ko se je nhotela pripravljala na veliki dan premene, za kar se je

že odločila.

Marija ni ničesar opazila. Bila je navajena pustiti Lenki popolno prostost z lahkim srcem, polagoma si je osvajala njene nazore na svobodo in neodvisnost žena, čeprav se ni zase nič zanašala na vse to.

V združitev s Cirilom Prochazkom je videla neizpremenljivo usodo in ni hrepenela po nobeni izpremembi.

Prochazka se je vrnil z etape brez naglice, še z daljšimi brki in s trebuščkom, ki ni razodeval vojnih težav. Delavnico v Břevni je poveril delovodju in ga vzel za družabnika svoje tvrde. Sam se je na svojo roko ukvarjal z najrazličnejšimi kupčijami, o čemer ni z nikomur bolj natanko govoril. Samo Mariji je včasih pripovedoval o svojih uspehih, žena pa se je veselila z njim njegove izkušnosti, znanja in stikov, ki jih je Prochazka dobil v vojni. Društvo obrtnikov, ki ga je pred vojno sprejela med svoje člane samo zaradi stanovske časti, mu je poverilo spricho njegovega novega delovanja nove naloge. Njegov govorniški talent se je razkazoval ne samo na društvenih zborovanjih, marveč tudi na javnih shodih, kamor so ga pošiljali, naj govori v njihovem imenu. Z resnim nastopom, premišljenim govorom v slikovitem slogu in v raznih priložnostih po prevratu se je tako dobro uveljavil, da so ga postavili za kandidata samostojnih naprednih obrtnikov v občinski svet in je malo manjkalo, da bi bil izvoljen. Pač pa je bil namestnik in se je moral v mnogih primerih udeležiti raznih komisij, kar je opravljal zelo vestno, z važnim nastopom in poudarkom svoje odličnosti.

Za Marijo so nastale zdaj nove skrbi z moževimi oblekami, ki jih je imel mnogo in dobrih. Prochazka si je poskrbel smoking in lakaste čevlje, ker slavnost se je vrstila za slavnostjo. Nekdaj skromni obrtnik, ki je prej vstopal v palače samo po stranskih stopnicah za služabništvo in dobavitelje, je sedaj vstopal mimo slug v livrehaj v sprejemni salon, kjer so se zbrali razni imenitniki, in vseč mu je bilo, če ga je kdo predstavil bivšemu grofu ali kakšnemu načelniku iz ministrstva, da ne govorimo o ministrih, ki so bili za take osebe, kakor je bil Prochazka, dosegljivi, čeprav ni imela njegova stranka doslej zastopnika v vladi.

Zdaj je bil naročen na štiri dnevne, ki jih je prebiral zjutraj v postelji, poleg tega je zahajal v kavarno, v kateri so se shajali nekateri poslanci in senatorji. Iz njihovih pogovorov je vselej ulovil kakšno novico iz političnega življenja in

se seznanil z njegovo tehniko.

Marija ga je gledala z vedno večjim spoštovanjem. Spoštovanju se je pridružila hvaležnost, ki je bila tako globoka, kakršna more navdati bitje, ki je bilo vedno prezirano, podcenjevano in zadnje.

Prochazku ni ostalo skrito, da se Marija uči petja. Marija ga je pošteno obveščala o vsem, kar se je godilo v njegovi odsotnosti. Nekoliko se je sramovala, ko je pregledoval njene notne zvezke.

»Nisem tako večja pisanja kakor ti. Imam težko roko.«

Preudarno je pokimal, da ne bi zmanjšal svoje časti, a tudi, da je ne bi splašil, ker mu začelo prijati, da bi imel ženo pevko. To je zanimivo in mož iz boljšega sloja ničesar ne izgubi, nasprotno pridobi, če ima izobrazeno ženo ali dovršeno umetnico. Predstavljal si je, da pelje Marijo v veliki toaleti na oder h klavirju, kakor je to videl nedavno na družabnem večeru, kamor so prišli zastopniki tujih držav z ženami, z Angležinjami v dolgih, ozkih čevlji brez podpetnikov in z dolgimi konicami, v plaščih iz kozuhovine, Francozinje v barvanih čevljkah na koničastih podpetnikih, Američanke z velikimi naočniki, kakršne je nosil njegov dedek. Ali si jo je predstavljal na gledališkem odru, v zgodovinski obleki, kot glavno junakinjo v Aidi, Mignoni ali celo v Prodani nevesti. On pa, Ciril Prochazka, sedi v loži in vse gledalščice ve, da je on vzgojil ta talent, da je dal izbrusiti ta demant! Tu je prilika, da postane znan, v tem je nekaj dobre pikantije, ki zbujajo pozornost. Ne sme izgubiti to priliko. Ta razmišljanja so nagnila Prochazka, da je poslušal arije, ki jih je v strahu pela Marija. Njen glas se mu je zdel prav dober in sposoben za šolanje in šel je z njo v pevsko šolo, kjer so mu potrdili njegovo mnenje.

Tako je Marija postala v petindvajsetem letu življenja učenka operne šole. Ko se je prvič vrnila od pouka ter jo je Prochazka važno in sočutno vprašal, kakšne vtise prinaša, je bila tako ginjena, da mu je poljubila roko kakor obdarovana sirota gospodu škofu. In Prochazka je rekel prav tako, kakor v takih primerih pravijo dobrotniki: »Upam, da bo vse to obrodilo stoteren sad.«

A Marija, skromna kakor vselej, je obljubila: »Potrudila se bom. Sem srečna, tako srečna!«

Ni imela več nobene druge želje na tem svetu.

Lenkini popularnosti se je Prochazka tudi samoljubno smehljaj in dopolnil svoja priznanja s temi besedami:

»Ljubše bi mi bilo, ko bi svoj talent uveljavila na odru. Imaš prave odrske oči, Praga bi norela za njimi. Tako pa hodijo za teboj samo babe, ki so pretrgale delo pri nečkah.«

In ker javnost, ki je kupovala peči in pošiljala na javne shode Cirila Prochazka, tovarnarja, ni vedela o njegovem sorodstvu z revolucionarno govorico, ni nasprotoval in je pustil Lenki popolno svobodo. Dobro je vedel, da bi si ji Lenka ne dala vzeti, in da samo zato šiva dama od jutra do večera, ker ni hotela imeti od njega niti koščka kruha zastoni. Sprva jo je pregovarjal in prepričeval o tem, da se je bahal s svojimi prihranki, toda v jeznem Lenkinem pogledu je videl, da ga zavoljo denarja prav nič ne ceni. Potem ji je dopovedoval, da si uničuje zdravje, nazadnje pa sta se z Marijo domenila, da bo Marija vlagala sestrin prispevek o hranilnico na posebno knjižnico na njeno ime; kdo ve, morda ji bo dekle še hvaležno nekoč za to.

POUČNE IN VESELE

zgodbe o ušeh

(Nadaljevanje z 8-9 strani)

obleko moraš prekuhati. Kje je bilo vse to v taboriščih! Saj ste brali iz taborišč spomine vseh mogočih trpljenj ubogega človeškega bitja. Vlada je človek, zver in uš.

LAKOTA IN TOPLOTA NE PRIJATA USEM

Belim ušem ne ugaša toplota. Do 40 stopinj se vzdrže, več pa ne. Pri toploti 50o žive le 10 minut, pri 55o le 2 minuti. Najbolje jih torej uničimo, da se dobro okopamo, obleko pa da damo v čim bolj topel prostor. Gnide leže ta uš med vlakna obleke in gnide prenesejo višjo toploto. Ker pa leže uš gnide tudi med telesne dlake, se moramo res dobro očistiti, da se jih znebimo.

Tudi za glad so zelo občutljive. Če jih damo v prostor brez hrane, kmalu poginejo. Bolj odporne so pa gnide. Če zakopljemo ušivo obleko in jo žež čas zopet

odkopljemo, bo še vedno vsa ušiva. Stare uši so poginile, toda v obleki je bilo vse polno gnid. V hladni zemlji so vzdržale le gnide dolgo časa; niso se pa iz njih izlegle uši; možno pa bi bilo to le v ugodnih pogojih.

Danes vemo, da nastanejo uši samo iz jajc - gnid. Včasih so pa menili, da nastajajo iz obleke. Znameniti modrec Aristoteles razlaga, da se pojavijo v oni obleki, ki je bila stkana iz volne ovac, ki jih je raztrgal volk. Potem so menili, da nastajajo iz kože bolnih ljudi; danes pa točno vemo, da nastane uš samo iz uši.

PRED SMRTJO BAJE ZBEZE USI Z GLAVE

V starih časih je uš bila važen znak, da se bliža bolniku smrt. Če je bil bolnik ušiv, so opazili, da je kmalu nato umrl, ko so glavne uši zapustile njegovo glavo in se preselile na vzglavje. Tudi glede te uši si niso

bili na jasnem, kako pride na glavo. Nekateri so trdili, da nastajajo iz krvi, in sicer, da se jih naredi v krvi tem več, čim bolj menjujemo vodo za kopanje. Drugi so ugovarjali, da dobi glayne uši le tisti, ki stavi v jed močne dišave, potem so verovali, da pride uš na glavo, če pijemo olje, v katero je padel martinček. Mi pa dobro vemo, da ima uši na glavi tisti, ki si jih je kje nabral in si dovolj ne pere in čisti glave. Pravijo, da te uši zelo ljubijo ženske glave; kdo bi jih ne, če so lepe; pa tudi otroške so jim pri srcu.

SAJ SI BIL VOJAK IN SEDAJ VES, ZAKAJ SO TI OSTRIGLI LASE!

Baje se uši bolj izogibajo možkih, vendar, si bil vojak in čim si stopil v vojašnico, so ti porzali lase, da ne bi bila tvoja glava farma za uši. Nekateri se tolažijo ne samo s tem, da ti uši naznanijo smrt, temveč tudi s tem, da oni, ki ima ušivo glavo, ne čuti glavobola.

PITAGOROV IZREK

Kdo ne pozna slavnega Pitagorova izreka? Koliko nadebudnih šolarjev si je zaradi njega že praskalo glavo, ko so reševali zamotane računске naloge, ki se dajo rešiti po tem izreku. Nič

čudnega. Sam gospod Pitagora in njegovi učenci so baje imeli polne glave uši se praskali po svojih kuštravih glavah; nič čudnega, če ta izrek še dandanes povzroča srbenje nadebudne mladine.

Ostriži si lase. Speri si glavo s petrolejem in kivom, češ se z gostim glavnikom in zginile bodo uši kot pomladanski sneg. Stari Rimljani, oprostite, tudi ori so bili čisto ušivi, so se tolažili, da pride uš na glavo, le če ješ fige. Se dandanes so marsikje prepričani, da dobiš uši ali pa da prav moraš imeti uši, ko ješ sveže sadje.

SITEN CLOVEK - SRAMNA US

Sramna uš je prišla prav v pregovor in ne da se zlepa odpraviti. Obrti se moraš tam, kjer si je izbrala svoje bivališče, in se namazati z različnimi mazili, da jo zadušiš. Res trdoživa je in ne mara zapustiti svoje žrtve; prav kot neki ljudje, ki te more in ti ne dajo miru. Nemci pravijo tej uši filzlaus, Jugoslovani so to ime preobrnilj v picajzl Cloveku, ki je siten in se ga ni mogoče zlepa odkrižati, pravimo Slovenci picajzl, naši laški so meščani pa piattola, kot imenujejo oni to uš. Ker se naseli ta uš kjer koli na telesu, kjer so dlake, so se duhovniki v starem Egiptu brili vsake tri dni po

vsem telesu, da so se ubranili te golazni. Naseli se tudi na bradi, brkih, trepalnicah, obrvih in kjer koli, da le najde dlako. Ze v starih časih so proti njej pripisovali vsa mogoča sredstva.

Vse te uši žive od človeške krvi. Njih usta so narejena kot črpalca. Zabode v kožo svojo ustno orodje in potem pije, pije do sitega. Kako prijeten občutek ima človek pri tem, je znano marsikomu.

Dokler je človek snažen in pazi nase, ušem trda prede, ko pa človek nima prilike, da bi se očistil, menjaval perilo in obleko, pazil s kom prihaja v dotik, tedaj zasije ušem zlata zarja. Vojni čas je za uši najboljši čas. Vojna in uši sta dve nerazdružljivi stvari.

Pa ne samo človek, tudi živali imajo svoje uši. Zivalske ne gredo na človeka. Pa tudi pri ljudeh niso vse enake. Ljudje so razne vrste beli, rumeni, črnci itd. Učenjaki, ki imajo za vse čas in se za vse zanimajo ter tudi za uši, so ugotovili, da so na belcih uši drugačne kot na črncih in zopet drugačne na rumenih ljudeh itd. Kdo ve, če se tudi one med seboj sovražijo in ločijo v gospodarske in kolonialne uši in če vlada tudi med njimi rumena nevarnost?

MISLI OB PREDVAJANJU prvega slovenskega umet- niškega filma v Trstu

Slovenska kultura doživlja v Trstu usodo političnega preganjanca, ki je kriv svojega slovenskega porekla in svoje napredne miselnosti. Ta resnica o usodi slovenske kulture na Tržaškem ozemlju je bila že mnogokrat zapisana in vendar še ne tolikokrat in tako, da bi si vsak, ki tudi ne živi z njo, mogel ustvariti vsaj približno sliko kulturnih škandalov, ki so na dnevnem redu v angloameriški coni Tržaškega ozemlja.

Zakaj preganjajo slovensko kulturo na Tržaškem ozemlju?

Prvič zato, ker je slovenska. Sovinistično usmerjene politične težnje večine italijanskega prebivalstva, ki se še oplaja s fašistično miselnostjo nad rase, ne dovoljujejo slovenski kulturi razmaha, ne dovoljujejo ji niti življenja v zgolj izobraževalni funkciji slovenskega prebivalstva, kaj šele javnega življenja v kulturnem življenju Trsta kot celote. Pravda za teritorialno pripadnost Tržaškega ozemlja narekuje italijanskim in reakcionarnim krogom posledno zatiranje ne samo političnega življenja slovenskega prebivalstva, temveč tudi kulturnega, ker je že to samo po sebi dokaz prisotnosti slovenskega naroda na Tržaškem ozemlju in torej resna ovira za dokazovanje »italijanstva« tega ozemlja.

Drugič zato, ker je napredna. Slovenska kultura in kultura slovenskega ljudstva, je kultura ljudskih množic, je odraz njih življenja njih hotenja, njih prizadevanj in je pri vsem tem pomemben vzgojitelj in vodnik k visoko zastavljenim ciljem splošnega napredka slovenskega naroda. Kakor je stara slovenska kultura nosila iz roda v rod značilnosti njenega razvoja in posredovala pokolenjem svoje zaslužne vrednote, tako je nova slovenska kultura glasnik vseh onih silnih in globoko humanih teženj, ki v slovenskem narodu in vseh narodih sveta utirajo pot socialistični preobrazbi.

Ze samo to dvoje zadostuje, da je slovenska kultura v sedanjih pogojih na Tržaškem ozemlju predmet zatiranja in omalovaževanja. Vse drugo, kar ji še zavira pot, je z gornjimi razlogi v tesni zvezi. pa naj potem že nosi plašč »zaščitnikov« slovenske kulture ali kakršno kolj drugo krinko čudovite resolucije, na osnovi katere se vodi proti vsemu, kar je v zvezi s socialistično jugoslovansko stvarnostjo ogabna klevetniška gonja.

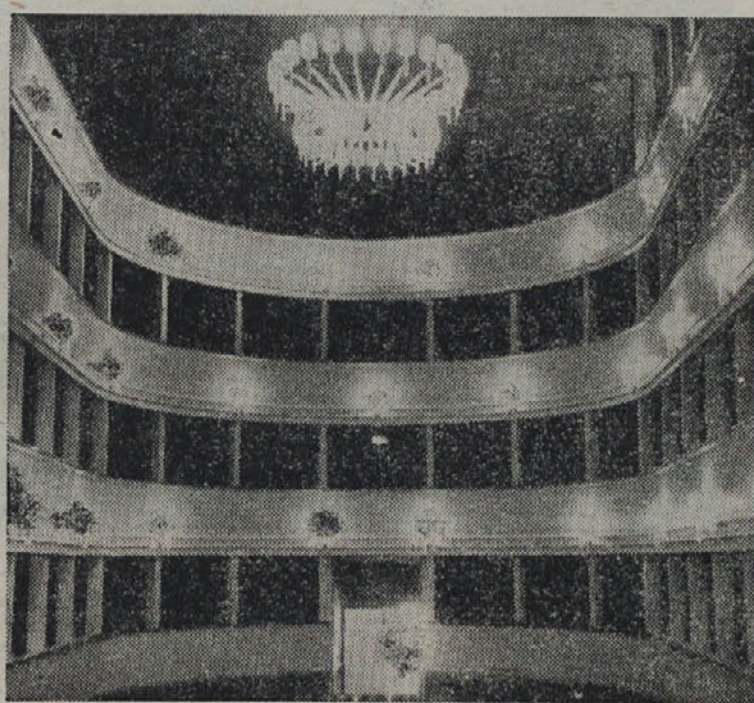
V vsem tem so razlogi, da je slovenska šola na Tržaškem ozemlju predmet vsakodnevnih napadov filofašističnega italijanskega tiska, da ne uživa tiste enakopravnosti z italijansko šolo, ki ji gre, da je tržaški radio na slovenskem jeziku glasnik onih reakcionarnih teženj, ki so se v slovenski kulturi po zakli Prešerna, Levstika, Cankarja slugi Prešerna, Levstika, Cankarja drugih morale že zdavnaj umakniti pred naprednim duhom, da mora Slovensko narodno gledališče pri kopici velikih dvoran v mestu nastopati po bednih podeželskih odrih, da je temu gledališču na osnovi klevet proti Jugoslaviji zaprta tudi edina vsaj kolikor toliko primerna dvorana Kina ob morju in da smo končno morali gledati prvi slovenski umetniški film, ta za vse Slovence izredno pomembni kulturni dogodek, v skrajno neprimerni dvorani škedenjskega kina, medtem ko so v Kinu ob morju vrteli italijanski film, ki so ga v Trstu prikazovali nešteti kinematografi.

Vse to se mi je zdelo potrebno zapisati ravno ob prikazovanju prvega slovenskega umetniškega filma v Trstu in na Tržaškem ozemlju.

Film »Na svoji zemlji« je prvi slovenski umetniški film, ki je začetek kulturnega udejstvovanja Slovencev na filmskem področju, je začetek slovenske filmske umetno-

sti. Film »Na svoji zemlji« je naš film, naš v smislu naše miselnosti in naših naprednih stremeljenj. Film je spev in dokument o naši veličastni borbi za osvoboditev.

Kam torej večjih, tehtnejših razlogov, da je škedenjska kinodvorana, čeprav tako neprimerna in oddaljena, polna hvaležnih in navdušenih slovenskih gledalcev? Zdaj z izrazom radosti, zdaj zaskrbljenosti, zdaj s solzami v očeh spremljajo posamezne prizore, ki ponazorjujejo junaštvo slovenskih ljudi, težke trenutke njihove borbe in grozote krvoločnega nasilja barbarskih okupatorjev. In ko se v obrisih pokaže obala našega morja s Trstom, takrat ne zažare oči samo partizanom iz Baške Grape, partizanom široke slovenske zemlje in tankistu iz Bosne, takrat se misel gledalcev povrne v radostne majske dneve 1945., ko je v nas, tržaških Slovincih, in tudi v vrstah naših sovražnikov prevladovalo prepričanje, da ne bomo nikoli več žrtev preganjanja, da se slovenski kulturi ne bo več treba skrivati po najbolj skritih sobah naših ljudi, ampak da bo zavzela mesto, ki ga ji odreja čas in vloga na tem stikališču dveh kultur. Obrnilo se je drugače, toda Orličev veder pogled v bodočnost, s

Pogled v notranjost obnovljenega gledališča Ristori v Kopru

katerim se poslovi od gledalcev, pravi, da je pot naprej odprta, saj so jo odprli slovenski ljudje s svojo junaško borbo in da bomo hodili po njej samo naprej do cilja. Ko gledaš ta prvi slovenski film, pa zmaguje nad vsemi občutki ponosa. Imamo slovenski umetniški film, imamo svoj film. Ustvaril ga je nov slovenski rod in dal mu je tudi vsebino. Režiser in igralci so jo pred nami samo

oživel, zato da nam bo v pomoč in oporo pri premagovanju težav, ki so še pred nami.

Vsebina filma »Na svoji zemlji« nam je zato porok, da bo tudi naša kultura na Tržaškem ozemlju nekoč — in to kmalu — nehala deliti usodo političnega preganjanca, da ne bo samo svobodno in koristno živela na svoji zemlji, ampak dajala od svojega tudi drugim, ker bo lahko dajala.

SLUŠATELJI SLOVENSKE UNIVERZE

Bodoči strokovnjaki v gradnji socialistične domovine

O srednja kulturna ustanova vsakega naroda je njegova univerza; njeno znanstveno delovanje, razvoj posameznih fakultet, število in delavnost univerzitetnega naraščanja je merilo višine kulture vsakega naroda. Zato je potrebno, da vsakdo izmed nas pozna razvoj naše slovenske univerze in da spremlja velik napredek, ki ga ta naša najvišja kulturna ustanova dosega v socialistični Jugoslaviji.

Pred nedavnim so bili v seznamu predavanj za poletni semester letošnjega šolskega leta slovenske univerze objavljeni podatki o številu slušateljev slovenske univerze v letošnjem zimskem semestru. Ti zanimivi podatki nam povedo, da je v letošnjem zimskem semestru slovenska univerza štela že skoro 5000 slušateljev in sicer točno 4749! Od tega celokupnega števila je bilo 3422 moških in 1327 ženskih slušateljev. Po posameznih fakultetah pa so bili študenti razporejeni takole: filozofska fakulteta je štela 801 slušateljev, (od tega 433 tovarišic), juridična fakulteta 248, (78), tehnična 1927, (od tega 191 slušateljic), teološka 108, (2), gospodarska 734 (256), agronomska 169 (70), in medicinska 762 (297) slušateljev. Ti podatki so za vsakogar nad vse zanimivi, saj nam najljepše pokažejo, kako se je v novi Jugoslaviji razmahnil univerzitetni študij in kako veliko število visokokvalificiranih strokovnjakov vseh vrst se vzgaja na naši najvišji kulturni in učni ustanovi. Če upoštevamo še veliko skrb, ki jo ljudska oblast posveča izboljšanju materialnega položaja študentov, nudeč jim v velikem številu znatne štipendije, skrb oblasti za čim boljši materialni položaj profesorjev ter skrb za izgradnjo novih univerzitetnih stavb, laboratorijev in inštitutov, ki so bili po osvoboditvi na novo sezidani in opremljeni, potem vidimo, da doživlja danes slovenska univerza velik razmah.

Pravo sliko o sedanjem razmahu naše univerze pa dobimo šele, če primerjamo sedanjí položaj z razmerami v stari Jugoslaviji, ko je slovenska univerza živela v stal-

nem strahu, da bo zdaj, zdaj ukinjena. Tedaj ni bilo kreditov za zidavo najnujnejših poslopij, ne opremo laboratorijev; nikoli ni bilo sredstev za nabavo strokovne inozemske literature, ne za študentske domove ali menze, niti za št. pendije. Danes so vse ovire odpadle in ljudska oblast nudi univerzi toliko materialnih sredstev kolikor jih potrebuje. Najlepši dokaz nam nudi nova poslopja, veliko število profesorjev in asistentov ter zlasti veliko število študentov. Posebno če primerjamo število slušateljev slovenske univerze v stari Jugoslaviji s številom študentov danes, tedaj šele vidimo, kako zelo se je v letih po osvoboditvi razvila slovenska univerza.

Kako je naraščalo število slušateljev

Ob ustanovitvi slovenske univerze po prvi svetovni vojni so nas protiniki slovenskega visokega šolstva tudi, navajali, da nas je Slovencev premalo za lastno univerzo. Toda število študentov je že v prvih letih dokazalo nesmisel tega argumenta. V zimskem semestru prvega šolskega leta 1919-1920 je štela naša univerza sicer le 695 slušateljcev, naslednje leto pa je bilo vpisanih že 1068 študentov. Število slušateljev je iz leta v leto naglo naraščalo, tako da je bilo v letu 1923-24 že 130, v letu 1930-1931 1647, v letu 1939-40 pa 2122 slušateljev. Zadnje šolsko leto pred vojno je bilo na slovenski univerzi vpisanih celo 2474 slušateljev, kar predstavlja najvišje število slušateljev pred vojno. Iz podatkov za vsako šolsko leto vidimo, da se je po prvih dveh povojnih letih število slušateljev naše univerze ustalilo in nato v prvem desetletju počasi naraščalo. V drugem desetletju je bil dotok študentov mnogo močnejši, tako da se je do konca drugega desetletja število študentov ravno podvojilo.

Okupator je v začetku skušal ustvariti videz normalnega življenja ter je zato pustil univerzo neokrnjeno. V prvem šolskem letu okupacije je bilo zato število študentov naše univerze le malo manjše kot v zadnjem letu stare Jugoslavije in je znašalo 2356. V naslednjem letu, ko je okupator,

razvil ves bes do slovenskega ljudstva ter so najboljši pričeli stopati v partizane, pa je slovenska univerza le žipotarila; štela je komaj 1383 slušateljev. Novi okupator je jeseni 1943 sicer še dopustil vpisovanje na univerzo, toda že kmalu je ta prenehala z delom in utihnila za dve leti.

Po osvoboditvi je število slušateljev pričelo izredno naglo naraščati. Ze v prvem šolskem letu 1945-46 je bilo na univerzi več slušateljev kot leta 1940-41, namreč 2565. V naslednjem letu se je število študentov povečalo za preko 800 in naša univerza je tedaj imela že 3393, v letu 1947-48 pa celo 4122 slušateljev. Letošnje šolsko leto pa je bilo s številom 4749 dosežen ponovno velikiški porast. Če primerjamo to število s stanjem pred vojno, vidimo, da se je število študentov v primeri s številom v prvih letih obstoja univerze početrilo, v primeri z zadnjimi leti; pred vojno pa več kot podvojilo!

Razporeditev slušateljev po posameznih fakultetah

V vsem prvem desetletju obstoja slovenske univerze je bila najmočnejša med fakultetami tehnična, ki je povprečno imela največ slušateljev v vsakem zimskem semestru. Na drugem mestu je bila pravna fakulteta, nato pa si sledi filozofska, teološka in medicinska fakulteta. Medicinska fakulteta je zavzemala sicer zadnje mesto, toda upoštevati stre in da bi v primeru, če bi bila je treba, da je imela le štiri semepopolna, štela najmanj še enkrat toliko slušateljev. V drugem desetletju je bila najbolj obinskovana pravna fakulteta, dočim je bila tehnična fakulteta po številu slušateljev šele na tretjem mestu. Na drugem mestu je bila filozofska fakulteta, medicinska pa se je pomaknila z zadnjega na četrto mesto. Vidimo torej, da je bilo v prvih povojnih letih največje zanimanje za tehnični študij, je pa v drugem desetletju močno popustilo. Tedaj je zaradi cenosti študija in zaradi najboljših izsledov na zaposlitev postal najbolj priljubljen študij prava. Zanimivo pa je, da je tik pred drugo svetovno vojno zanimanje za tehnični študij spet naraslo. To zanimanje je prišlo posebno

RAZSTAVA slovenskega impresionizma v Ljubljani

V Ljubljani je odprta razstava slovenskega impresionizma, katerega veliki umetniki so Ivan Grohar, Rihard Jakopič, Matija Jama in Matej Strnen.

Svoje prve temelje je nova slikarska smer dobila v slikarski šoli rojaka Antona Azbeta v Muenchenu. Leta 1900 pa so prvič priredili skupno razstavo v Ljubljani, o kateri je ostala javnost presenečena nad novim načinom pojmovanja umetnosti, čez dve leti pa je mlade slikarje popolnoma odklonila Stedla so težka leta borbe, ki so jo bojevali štirje umetniki, ki so se odločili za pot čiste umetnosti.

V skupnem delu v času, ki so ga Jakopič, Grohar in Strnen preživljali po neuspehu razstave v Skofji Loki, po slikanju v naravi, ki jim je edina mogla biti pravi atelje za oblikanje svetlobe, ki jim je bil ideal pri iskanju umetnostne resnice, so si priborili, tolikšno slikarsko kulturo, da je njihovimi umetnicami: moglo slovensko slikarstvo temeljevati s slikarstvom drugih kulturnih narodov. Priborili so si tehnična sredstva v toliki meri, kakor pred njimi še noben Slovenec. Zasluga njihovega skupnega dela je tudi, da so odkrili in umetnostno teozirali slovensko krajino.

Od leta 1904 do 1911 so priredili v inozemstvu vrsto razstav, ki so jim prinesle veliko priznanj. (1907. leta v Trstu) Kritika jim je priznala, da je to umetnost s posebnim slovenskim značajem.

Rihard Jakopič je v Ljubljani postavil umetnostni paviljon, kjer je bila 1909 prva razstava, ki jo je tudi domača kritika ugodno sprejela. Od takrat dalje je skupina impresionistov obdržala najvidnejše mesto v slovenskem slikarstvu.

Štirje glavni impresionisti, ki so si bili prav zato, ker so skupno delali, v prvih delih zelo podobni, po letu 1906 pa so se razvili kot štiri izrazite umetniške individualnosti. Idejni voditelj impresionistov je nedvomno Jakopič, Jama je po svojem umetniškem značaju naturalist, Strnen realisti, liriki Grohar pa je pesnik slovenskega impresionizma. (Iz uvoda prof. dr. F. Steleta v razstavnem katalogu)

do izraza po osvoboditvi, ko je tehnična fakulteta postala najmočnejša fakulteta. Leta 1945-46 je bilo na njej vpisanih 1123 slušateljev, 1946-47 1383, leta 1947-48 1667 in letos celo 1927 slušateljev! Na drugem mestu po številu slušateljev je po osvoboditvi medicinska fakulteta, ki je imela v letih po osvoboditvi 566, 688, 765 in letos 762 slušatelja.

Število ženskih slušateljev

Močno zanimivi so tudi podatki o naraščanju števila ženskih slušateljcev, za kar veljajo v glavnem ista načela kot smo jih ugotovili pri naraščanju celokupnega števila študentov slovenske univerze. Leta 1919-20 je bilo med slušateljci slovenske univerze le 25 žensk, leta 1929. 30 172, leta 1931-32 že 305, leta 1940-41 pa že 532. To število je v prvem letu okupacije naraslo celo na 655, nato pa je seveda tudi padlo. Toda v prvem letu po osvoboditvi je bilo na naši univerzi vpisanih 787 ženskih slušateljic, naslednje leto celo preko 1000, letos pa celo 1327. Od prvotnih 25 slušateljic v prvem letu obstoja univerze na letošnjih 1327 pa je vse kakor precejšen skok.

Pri študiju na visoki šoli pa so ženske ves čas pred in po vojni kazale največje zanimanje za študij filozofije in s tem za pedagoški poklic. Ze v prvem šolskem letu je bilo med slušateljicami univerze največ filozofk in prav tako v vseh letih pred vojno in po osvoboditvi. Na drugem mestu po številu ženskih slušateljcev je bila ves čas pred vojno juridična fakulteta, nato pa sta se vrstili tehnika in medicina. Po osvoboditvi pa je med našo žensko mladino izredno naraslo zanimanje za študij medicine. Na tretjem mestu pa je sedaj tehnična fakulteta, dočim je zanimanje za študij agronomije in prava manjše. S. R.

UREDNIŠKI KOTIČEK:

Prejeli smo

Miče jen Vane...
 V.: Cuj Miče, čuj!
 M.: Kaj je b'lo, Vane?
 V.: Ten, de se je aden guar sez Uopčen u gijornale petpiso teku ku smuo se mi dva učaseh: «Miče jen Vane...»
 M.: Ma nej strela, nebijska! Pej či se tu brou?
 V.: Cake, de te paven! Je blo, Miče, u nedelua za Uozen... Smuo glih kuosle, ku me ta stara vrže unua «Dmokracijua» pred nus jen prave: «Te bijere...! Se tuoj Miče je uobno bendijeruo... Sen te rijekla jest, de grije use pa burje dendes...!»
 M.: Riječe ti nje teku, de Miče juo ni menjo vre tridesijet let jen jou ne buo, tuče če ževi še — stu let! Se zestuopo?
 V.: Sej sen je vele rijeko: «De buo račo prej krouje dr..., putr-prej ku juo bš ti menjo!
 M.: Jen une gespuđ pej, ke se je ten pedpiso nej zna, de se jeh je uan še premalo pruavo ne ten luben svete, zetu, de be lahko denes u iste rug truoble...
 V.: Ma, de ne be kej zamijero — Miče? Znaš kaku je zdej prajo na svete — Miče, ta ke bel krči, ta...
 M.: Jema režuon. čijs riječ...! Samo ne pr'mene, Vane...
 V.: Ja, ja... Jen če mi druze denes ne zrajtama, Miče, jemama zetu tuđe svoj režuon! Al ne...?
 M.: Je use prou, Vane, ale na pašenje jen pravice naše, ne zabe nekuole...! Zdrave!
 V.: Zdrave, Miče muoj, zdrave!... Prou prave! Sej tu ke zdej delajuo teve z name ni paduobno nobijene stvare...
 MICE

Toliko v odgovor onemu gospođu «dopisniku» iz Opčin, ki si je v velikonočni številki (in morda še poprej) «Demokracije» dovolil prilaštiti pseudonim «Miče jen Vane», s katerim nima podpisani ničesar skupnega.

VSAK SLOVENEK SI MORA OGLEDATI FILM «NA SVOJI ZEMLJI»

Filmska KRONIKA

JUGOSLAVIJA

V Jugoslaviji so tri šole za filmske strokovnjake, in sicer Visoka igralska in režiserska šola v Beogradu, kinematografski tehnik v Beogradu ter oddelek za kinematografijo v grafični industrijski šoli v Zagrebu.
 Na Visoki šoli traja študij tri leta. Letos pripravljajo tudi oddelek za snemalce filmov in za filmske organizatorje. V šoli se učijo poleg strokovnih predmetov tudi psihologijo, literarno zgodovino, umetnostno zgodovino ter osnove marxizma in leninizma. Solanje v Tehnikumu traja tudi tri leta; v šoli je odsek za snemanje filmov, za laborante, za snemanje zvoka in za osvetljevalce. Veliko

pažno posvečajo v vseh oddelkih tematiki. Oddelek za kinematografijo v grafični industrijski šoli ima enake oddelke kot Tehnikum.

Studenti drugega letnika Visoke šole se že praktično udeležujejo pri Zvezda filmu, ostali pa snemajo prvi šolski film.

Jugoslavija je bila povabljena, da sodeluje na mednarodnem filmskem festivalu v Cannesu v Franciji od 2. do 27. septembra.

V LR Hrvatski je v letu 1947 obiskalo kinematografe 10.613.923 ljudi, v letu 1948 že 12.965.411 ljudi; torej je obisk narasel za 27%.

ZSSR

Konec februarja so v sovjetskih kinematografih igrali nov umetniški film Akademik Ivan Pavlov. V Moskvi prikazujejo ta film v 21 kinematografih; samo v prvih petih dneh je gledalo ta film okrog pol milijona Moskvičanov. Film obravnava na nov način napredno revolucionarno znanost in delavnost enega njenih glavnih zastopnikov. Film daje resnično in jasno sliko velikega ruskega fiziologa, katerega delo uspešno nadaljuje njegovi številni učenci.

ČESKOSLOVASKA

Sestali so se filmski delavci in razpravljali o filmski proizvodnji v petletnem planu. Do konca tega leta bodo izdelali toliko scenarijev, da bodo imeli pripravljenih zadostno število tem za 33 filmov; toliko jih bodo namreč snemali v prvem letu petletnega plana.

BOLGARIJA

Po zadnjih podatkih ima Bolgarija 407 kinematografov. Leta 1948 je obiskalo kinematografe 30 milijonov prebivalcev; po planu pa je predvideno tolikšno število kinematografov, da bo število obiskovalcev v letu 1953 znašalo okrog 70 milijonov.

Švica - Jugoslavija

Jugoslovanski sah je zabeležil pretekli teden novo sijajno zmago. Jugoslovanska šahovska ekipa je odigrala dvokrožni turnir s švicarsko reprezentanco in jo porazila v prvem delu 9:1, v drugem delu pa z 8 in pol: 1 in pol, skupno torej s 17 in pol proti 2 in pol. Jugoslovani niso pri tem izgubili nobene partije in le 5 remizirali. Najboljše igre od Jugoslovancev so dali Gligorič, Pire in Rabar. Švicarji so se o jugoslovanskem šahu kar najpovolneje izrazili.

Moskva-Budimpešta

V Moskvi se je pričel drugi del šahovskega medmestnega dvoboja Moskva-Budimpešta. Prvi del se je končal v Budimpešti z rezultatom 9:26 za Moskvo, kar je vsekakor uspeh za Madžara, če se spomnimo na visoke rezultate, ki so jih sovjetske ekipe dosegle v borbi z reprezentancami Amerike, Anglije in Čekoslovaške v zadnjem času. To pot igrajo na ruskih tleh in kakor že prva kola drugega dela dvoboja kažejo, bodo Madžari težko ponovili svoje prve uspehe.

IX. kolo skupnega dvoboja se je končalo z rezultatom 7:1
 X. kolo 7:1
 XI. kolo 3 in pol: (4 prekinjene).

SLAVNI IGRALEC WALLACE BEERY JE UMRL

Pojava Wallacea Beeryja je ena najznačilnejših za ameriške filme. Skoraj vedno je v svojih vlogah predstavljal surove, razposajene ljudi, pijance, ki pa skrivajo pod grobo zunanostjo dobro srce. Ta znani filmski igralec se je proslavil z nešteti filmi, nepozaben pa je ostal v filmu Pancho Villa, ki je ponesel njegovo ime po vsem svetu.

Dasi je po zunanosti močno odgovarjal osebam, ki jih je predstavljal, je bil v privatnem življenju njih pravo nasprotje. Posebno naklonjen je bil vedno mladini in velik del svojega premoženja je žrtvoval, da bi rešil ceste in zablod male potepuhe.

Morda ga je k temu nagnila njegova mladost. Izhajal je iz revne družine in že petleten je za več kot mesec zbežal z doma. Oče ga je poslal čistit stroje v kuričnico; deset let star je postal čuvaj slonov v cirkusu, nato krotilec zveri. Kasneje pa je nastopal v zboru nekega varjeteja, od koder je prestopil k filmu. Ko ga je odkril Douglas Fairbanks je napravil prvo pogodbo s Paramount filmom. Mnogo je dal zaslužiti tudi podjetju Metro Goldwin Mayer. Od svojega premoženja je mnogo razdal, kakor že omenjeno, najpotrebnejšim. V zakonu ni bil srečen. S svojo prvo ženo Glorio Swanson sta se kmalu razšla in tudi druga žena ga je kmalu zapustila.

Zaradi navala ameriških filmov se položaj britanske filmske industrije stalno slabša. Od 28 filmskih studijev, kolikor jih je bilo v Angliji, so jih 17 že zaprlj, 3000 delavcev je tako ostalo brez dela.

Tehnika in znanost

Žepni radijski sprejemniki

Vse kaže, da ni več daleč čas, ko bomo nosili žepu radijske aparate, ki ne bodo večji od škatlice za vžigalice. To je samo še vprašanje nekaj let. Za sedaj so izdelale tovarne v Sovjetski zvezi (Jegorhijsk) prvo serijo 900 radijskih aparatov «Komsomolca», ki so ravno tako veliki, da jih lahko vtakneš v žep. Pravijo, da lahko na njih slišiš vse evropske radijske postaje. Prve «Komsomolce» so dobile traktorske brigade, da se sporazumejo med seboj na obsežnih poljih in sprejemajo navodila z vodstev kolhoza.

138 let to ni majhna stvar

V vasi Morul v Azerbejdžanu je dopolnil kmet Safar Gusein Ogli svoje 138. leto. Družina tega starčka, ki je član tamkašnjega kolhoza, šteje nič več in nič manj kot 98 oseb. Ima 10 sinov, 43 vnukov in 4 sinove pravnukov.

Stari Safar pravi, da je bila sama sovjetska oblast tista, ki je dala njegovi četrti generaciji možnost, da je študirala. Nekaj od njih je inženirjev. Kakor je izjavil listom, se še prav dobro spomni padca Napoleona.

Slabo so nas učili!

Na podlagi dosedanjih raziskovanj ruskih in nemških oceanografov so nam včasih kazali za tipičen primer izmenjave vode med dvema zaprtima morjema primer vodnih struj skozi Bospor. Skozi ta ozki preliv naj bi se v površinski plastji odtekala hladnejša, manj slana voda iz Crnega morja v Marmorsko, v globini pa bi tekla v obratni smeri slana in toplejša vo-

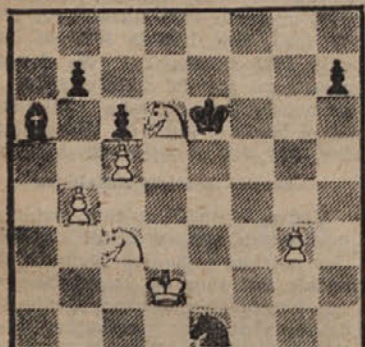
da iz Marmarskega morja in krila primanjkljav v Crnem morju po površinskem odtoku. Površinski odtok iz Crnega morja na jug naj bi bil posledica strmeča, ki ga povzroči višinska razlika med za spoznanje višjo gladino Crnega morja in nižjo Marmarskega, odnosno Egejskega. Obratno globinsko strujo pa bi povzročal strmec Bosporovega dna, ki v splošnem pada od juga na sever.

Najnovejše podrobne proučitve turških oceanografov, so pokazale, da ta stvar ni tako enostavna. Da opisano dvosmerno strujanje v Bosporu obstaja, o tem seveda ni dvoma. Ni pa res, da bi voda globinske slane marmarske struje (tako imeno vanega «kanala») sploh v pomembnejši množini dospela v Crno morje. Saj ji tam zapira pot pod morski prag, ki sega do 50 m in več blizu gladine. Tako visoko pa globinska struja tam sploh ne seže. Omenjena opazovanja so pokazala, da se skoraj vsa voda, ki se iz Marmarskega morja pomika skozi Bospor proti severu med potjo spolutona pomeša s površinsko ter se na ta način vrača v Marmorsko morje. Cenijo, da je najmanj 1/10 vode, ki jo površinska struja izliva iz Bospora v Marmorsko morje po poreklu iz tega morja samega, do čim pripada 3/10 presečka, ki ga vodni bilanci Crnega morja daje močan rečni pritok. Tako je tudi razumljivo, da se slanost površinske vode v Bosporu proti jugu izredno močno stopnjuje. Crnomorsko vodovje torej v mnogo manjši meri občuje skozi Carigradske ožirne s Sredozemljem, kot se je do sedaj menilo: skozi Bospor se odteka le ona voda, ki jo reke v Crno morje dovajajo več, kot je tam izhlapi. Bospor ima torej še danes nekako vlogo skupnega rečnega izliva za vzhodno evropske reke ter je potemtakem ohranil v hidrografskem pogledu nekaj svoje vloge iz mlajše geološke preteklosti, ko je bil se rečna dolina.

ŠAH ZANIMIVA PAST

V partiji med Kolakom (Banja Luka) in mojstrom Pucem, ki je bila odigrana na propagandnem turnirju v Sarajevu, je nastala tale pozicija:

Beli: Kolak: Kd2, Sc3, Sd6, b4, c5, g3 (6 figur)
 Črni: Puc: Ke6, La6, Se1, b7, c6 h7 (6 figur)

Pozicija je izenačena in partija bi se verjetno končala neodločeno, da ni beli padel v spretno postavljeno past, ki jo je mojster Puc pripravil s potezo:

1. ——— Se1-d3
 Ambiciozni Bosanec misleč, da bo osvojil figuro in s tem partijo proti renomiranemu mojstru, hitro potegne
2. b4-b5 (?)
3. Sc3-a2 bi belj prav lahko remiziral, ker je na deski premalo figur, da bi črni mogel uveljaviti svojo rahlo premoč.
4. Sc3-b5

Nastala je zanimiva situacija. Skakač na b5 je vezan in prav tako skakač na d6, ki varuje prvoga. Beli svojih figur ne more premikati. To je nadomestilo za žrtvovano figuro. Črni kralj bo prišel do skakača b5 preje, preden bo mogel beli osvoboditi svoje figure. Črni je osvojil kmeta, kar mu je dovolj za zmago. Lovec je v tej situaciji močnejši kot skakač, posebno še, ker je polje h1 iste bar.

ve kot lovec in beli ne bo imel nobenih izgledov za remis.

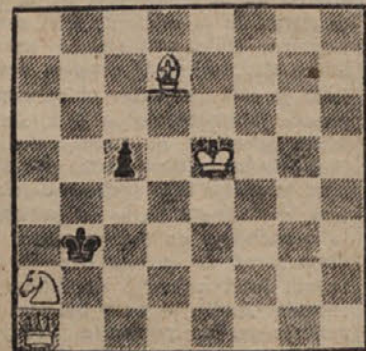
4. ——— Ke6-d5!!
5. Kd3-c2 Kd5-c5:

Beli kralj se je sicer vezavi umaknil ali sedaj črni kralj napada oba skakača. To belj v svoji prenatgljeni potezi 2. b5 ni računat. Črni je zopet osvojil figuro. Pri celi tej kombinaciji je beli samo izgubil dragocenega kmeta. Partija je izgubljena in nadaljni potek partije ni več zanimiv.

Prvenstvo Ljubljane

V Ljubljani se je pričel šahovski turnir na prvenstvo Ljubljane. Na turnirju sodelujejo najboljši ljubljanski šahisti na čelu z internac. mojstrom inž. Vidmarjem in mojstrom Pucem.

Mojstrski kandidat Germek Milan je odlični šahovski problem. ski komponist. Številni so njegovi problemi, ki jih je priobčil. Prinašamo njegov problem, ki je razmeroma preprost in ki rejevalec ne bo delal mnogo preglavic. Rešitev problema pa bomo objavili v prihodnji številki.

Problem
 Beli: Ke5, Da1, Ld7, Sa2, (4)
 Črni: Kb3, c5 (2)
 Belj na potezi muti v 3 potezah
 Ing. SIKOSEK BORIS

TRŽAŠKO PRVENSTVO PRED VPRAŠANJEM:

ŠKEDENJ ALI AURORA

Za praznike je tržaški nogomet počival. Sportniki so si po zadnjih težavah in presenečenjih v prvenstvu nabirali novih moči za končno odločitev.

Kakšna bo prav za prav ta «končna odločitev»? Zadnje nedelje je Aurora, borbeno koprsko moštvo prišlo na prvo mesto, ki ga je izpodjedlo Skedenj prav v trenutku, ko ni nihče mislil, da je to mogoče. Tako je danes in še precej nedelje naprej vprašanje: ali bo zmogla Aurora, da se obdrži na prvem mestu, ali bo pa Skedenj tisti, ki se bo «kruto» maščeval in tradicionalno osvojil prvenstvo. Težko je danes odgovoriti na vsa ta ugibanja.

Aurora ima danes 36 točk in je odigrala eno tekmo več kot Skedenj, ki ima za sedaj «samo» 35 točk po računih na kvalifikacijski lestvici. Prav v tej malenkostni razliki je veliko vprašanje. Kar pogledamo, Prihodnje nedelje se bo srečal Skedenj z OMMSO, ki je za sedaj na sedmem mestu, Aurora pa z Umagom, ki je na šestem mestu. K tema dvema tekni mami bi lahko rekli samo to, da bo sta močnejša zmagala. Tako bomo po tej nedelji zopet tam, kjer smo bili to nedeljo, ko niso odigrali nobene tekme.

Ce hočemo vsaj malo prerokovati izid letošnjega prvenstva, moramo pogledati, kakšne tekme morata Skedenj in Aurora še odigrati. Skedenj se mora po tem koledarju še sestati z Umagom, Sv. Ano, Rojanom, Arri-gonijem, Piranom, Pristanišniki in Kostalungo. Aurora bo odločevala s Ponziano, Miljami, Kostalungo, Dreherjem, Meduzo in Umagom. Kakor vidimo po tem razporedu, sta nevarni

za Auroro moštvi iz Pirana in Izole, za Skedenj pa je veliko vprašanje trenutna kondicija Milj in Ponziane. Pri obeh rivalih so važne točke in vsak neodločen rezultat jima lahko prinese katastrofo. Ko gledamo na zaključek prvenstva, za katerega uspešno dovršitev se potegujeta obe moštvi, imamo pred seboj dve dejstvi: prvo je borbenost in hitra igra Aurore in drugo tehnično boljša igra Skedenja. Prav zaradi borbenosti Aurore, ki ne bo dopustila nobenega lahkega kompromisa in velike volje tega moštva ter skoroda «lažji» nasprotniki, se nam zdi, da bi bilo mogoče, da bi si letos Aurora osvojila Tržaško prvenstvo.

Naslednja moštva, ki se borijo za častna mesta na kvalifikacijski lestvici Milje, Tovarna strojev in Arri-goni, so precej izenačena. Od teh moštev ima največ izgledov za tretje mesto Tovarna strojev, ki se ne bo srečala s favoritoma; seveda bo uspe-la, če bo obdržala dobro formo.

Vprašanje, na katero bo moral tu-di odgovoriti nadaljnji potek prvenstva, je tudi v tem, kdo bo letos iz-padel. Dreher in Rojan sta za to resna kandidata, prav tako tudi Me-duza, dočim se Pristanišniki, ki so na četrtem mestu od zadaj s svoji-mi 16 točkami, kar trdno drže.

Karl Gosta Leandersson (Svedska) je zmagal na maratonskem teku v Bostonu. Za progo, dolgo 42 km je ra-bil 2,31:50 sek.

Na 10 kolesarski tekmi Pariz - Vi-montiers je zmagal Jean Rey s časom 6,48:2. Proga je bila dolga 240 km.

Tržačan Mitri je za praznike boksal v Milanu. Premagal je Francoza Lau-renta v desetem kolu, Laurent je zna-por tem, da se je evropskemu prvaku Dellanoitu še precej dolgo časa upi-ral, preden ga je ta premagal.

Argentina je odpovedala svoje le-tošnje sodelovanje na turnirju za Da-vidov pokal. Morala bi se srečati z Egiptom v prvem kolu. Sedaj bo pa Egipt po tej odpovedi takoj prešel v drugo kolo in se bo srečal z Irsko v Dublinu.

Kakor je poročal radio iz Melbour-na (Avstralija), upajo da bo olimpi-ada leta 1956 v tem mestu.

V Budimpešti je bilo eno izmed zadnjih tekmovalj v pokritem plaval-nem bazenu. Na tem tekmovalju je odlična madžarska plavačica Ema No-vak postavila nov madžarski rekord v prsnem plavanju na 200 m. Za to pro-go je rabila samo 2:52,2 sek in s tem popravila svoj stari rekord za 1,8 se-kunde. Ta rezultat je samo še za eno sekundo slabši od uradnega svetovne-ga rekorda, ki ga drži Nizozemka Van Vliet.

Irska je v hockeyu na travi prema-gala Anglijo c 3:2.

Telovadni reprezentanci Madžarske in Finske sta se srečali v Budimpešti. Tekmovalje je končalo z nepričakova-no zmago Madžarske s 348,52:343,20 točkami. V tekmovalju poedincev je zmagal Madžar Lajoš.

Eno izmed zadnjih tekmovalj v smu-

RAZNE VESTI

čarškin skokih so imeli preteklo ne-deljo v bližini Trondhjema. Nepriča-kovano je zmagal Bergman s 229,4 točkami (skoka 58 m in 54 m) pred letošnjim prvakom iz Holmenkollena Falkangerjem, ki je dosegel 228,7 točk (skoka 56 m in 60 m).

Svetovni prvak v mušji teži Irec Rinty Monaghan je premagal evrop-skega in francoskega prvaka Maurice Sanderlona v 15. kolu po točkah in tako obdržal naslov svetovnega prvaka.

Jugoslovanski plavači že resno trenirajo za nastope v plavalni sezoni. Državna reprezentanca se je namestila v Stubskih toplicah, kjer trenira pod vodstvom trenerjev Senjanoviča, Prva-na, Findrha in Puharja.

Plavači in vaterpolisti zagrebške «Mladosti» pa se pripravljajo za tur-nejo po Veliki Britaniji.

Harrison Dillard, ki je zmagal lan-sko leto na olimpiadi v teku na 100 m in se je odlično izkazal v štafeti 4x100 m je sedaj izenačil svetovni re-kord v teku na 100 yardov. Progo je prečel v času 9,4 sekunde.

Tudi v Bolgariji se je športna mla-dina množično udeležila pomladanske-ga crossa. V Sofiji je sodelovalo pri crossu kar 20.000 članov športnih or-ganizacij, šol, ustanov, vojske in mi-lice.

Francoska reprezentanca, ki se bo srečala v Luksemburgu v tekmovalju za Davison pokal je naslednja: Ro-berth Abdesselam, Paul Remy, Jacques Thomas in Henri Beletli.

minuti, vendar pa mu je Rapid v 25. minuti zopet potresel mrežo. Do konca prvega polčasa je Parti-zan izenačil na 2:2.

V drugem polčasu je Partizan zabil še tri gole. V njegovem mošt-vo ni bilo slabih mest.

V ponedeljek se je turnir nada-ljeval.

Partizan je igral z Wackerjem in dosegel neodločen rezultat 2:2.

Potek tekme je bil sledeč: V pr-vem polčasu so igralci Partizana igrali lepo in povezano. Wackerju, ki je prejšnji dan slabo igral, je v prvem polčasu uspelo, da je obdr-žal neodločen rezultat 0:0 do kon-ca prvega polčasa. V drugem pol-času je bila igra zelo živahna. Bo-bek je zabil za Partizana dva gola, Wackerjevi igralci so pričeli igra-ti zelo ostro. Padli sta dve enajst-metrovski in s tem tudi dva gola v korist Wackerja.

Ker je Wacher premagal prej-šnji dan Lauzann sport, je bil Parti-zan naslednji dan z zmago nad Wackerjem proglašen za zmagoval-ca turnirja.

V Liegeu je odigral v tamkajš-njem turnirju

Hajduk prvo igro z danskim klubom KB 1876.

Tekma se je končala neodločeno in ker še v obeh podaljških po 10 minut niso mogli doseči izpremem-be rezultata, je sodnik odredil po pet strelav na vsak gol. Prvi je streljal Hajduk in zabil dva gola. Branil je znani vratar Nilsen, ki je bil na lanskim olimpiadi najbolj-ši vratar in je že med tekmo rešil KB 1876. Beara, ki je branil za Hajduka, je obranil samo prvi strel. Drugi so bili neubranljivi.

Drugi dan je igral Hajduk proti Limburgiji,

ki je na kvalifikacijski lestvici Holandske na drugem mestu. Haj-duk je tekmo odlično pričel. Že v osmi minuti je vodil z 2:0. Nje-gov napad je 25 minut kar naprej oblegal vrata Limburgije in holandski vratar je komaj reševal gol pred ostrimi udarci Vidaka in Ma-toičica. Po tretjem голу v korist Hajduka je igra pričela popuščati po času. V drugem polčasu je Limburgija dosegla v prvi minuti prvi gol. Rezultat je potem ostal do konca tekme nespremenjen in je tako zmagal Hajduk s 3:1.

Crvena zvezda je na turneji po Belgiji.

V Anversu je odigrala tekmo s prvakom Svice Belincono in ga premagala z 2:1. Svicarji so do-segli v prvi minuti prvi gol. Cr-vena zvezda je šla nato v napad in potisnila Svicarje v obrambo. Tako je že v tretji minuti izenačil Vukosavljevič. V drugem polčasu je bila Crvena zvezda v premoči. Bila je popoln gospodar položaja. Zmagoslavni gol je zopet dal Vu-kosavljevič v 35. min. drugega polčasa.

V drugi tekmi sta nastopili re-prezentanci Anversa in Wiener Sportkluba. Zmagal je Anvers s 4:0 po izredno lepi igri. Crvena zvezda je odpotovala v Paris, kjer bo nastopila proti Red Star Fran-ce. Nato bo pa igrala z Rennesom.

Dinamo je gostoval v Charlesroisu

in premagal Standard (Belgija) z visokim rezultatom 6:0.

V Jugoslaviji je pa gostoval švicarski klub ASC St. Johann.

Igral je na stadionu Sloge v No-vem Sadu in odigral tekmo z re-prezentanco Novega Sada. Tekma se je končala z visoko zmago No-vosadčanov 7:1.

Med vsi tekmi je novosadska reprezentanca prevladovala na te-renu, zlasti pa v drugem polčasu, ko so skoro neprestano igrali na prostoru gostov. Zaradi dobre igre vratarja in nerodne igre novosad-skega napada se je ASC St. Johann rešil večjega poraza.

Z ZMAGAMI V INOZEMSTVU

so jugoslovanski nogometaši pokazali svojo visoko kvaliteto

Za veliko noč je bil na Dunaju nogometni turnir. V prvi tekmi sta se srečala

Partizan in Rapid, ki je zaenkrat na prvem mestu v avstrijskem državnem prvenstvu. Tekme se je udeležilo 50.000 gledalcev, ki je hotela videti rehabilitacijo avstrijskega nogometa po znanih zmagah Dinama in Crvene zvezde nad avstrijskimi moštvi. Omeniti je treba zlasti dejstvo, da ni Rapida še nikoli po vojni pre-magalo na njegovemu igrišču no-beno tuje moštvo. Partizan je v tej tekmi zmagal z visokim rezultatom 5:2. Ves potek igre je bila videti jasno njegova očitna premoč.

Rapid je dal po sodbi dunajskih opazovalcev svojo najboljšo igro v zadnjem času. V prvem polčasu je bilo opaziti borbo med dvema si-temoma: med sistemom avstrijske konservativne šole s kratkim poda-anjem in modernim Partizanovim WM sistemom z izmenjavo mest. Medtem ko se je mogel Rapid v prvem polčasu z vzdržljivostjo brani-ti napadov Partizana, je bil v drugem polčasu popolnoma razbit z odlično igro Partizana in porazen z visokim rezultatom.

Rapid je pričel tekmo s straho-vitim tempom (sedem igralcev v napadu). Partizan se je branil, vendar pa že v peti minuti prejel prvi gol. Partizan je izenačil v 10.

Jugoslovansko nogometno prvenstvo

Sloga:Lokomotiva 1:0

Ker so za praznike gostovali Par-tizan, Rdeča zvezda, Dinamo in Haj-duk v Belgiji in Avstriji, so doma odigrali samo eno tekmo. Tekmo so imeli v Novem Sadu, kjer sta se sre-čala domača Sloga in zagrebška Lo-komotiva. Tekma se je končala z 1:0 v korist Sloge.

V drugo ligo pa so odigrali štiri tek-me. Tekme so se končale takole: Sa-rajevo-Spartak 2:0, Mornar - Vardar 6:1, Proleter - Odred 1:0, tekma med Podrinjem in Metalcem pa se je kon-čala neodločeno z 0:0.

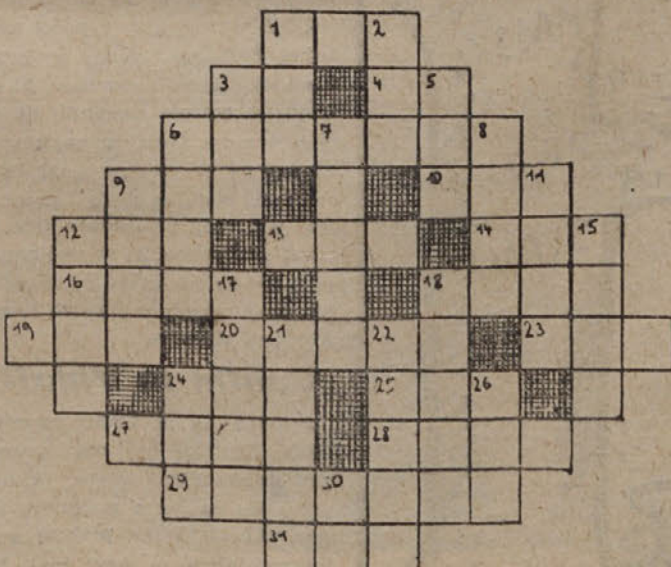
8.000 tekmovalcev na crossu v Beogradu

Lep pomladanski dan je privabil na cross v Beogradu v nedeljo preko 8.000 tekmovalcev. Tega crossa se je udeležilo tudi 2.000 beograjskih študentov, pri čemer so se zlasti izkazali študentje pravne fakultete. Tekmova-lo je tudi 3.000 mladincev in mladink iz več kot 120 beograjskih industrijskih podjetij.

Razen tega crossa je bil v nedeljo v Topčideru tudi cross zmagovalcev skupin, ki so se udeležile crossa zadnje nedelje.

ZA BISTRE GLAVE

KRIŽANKA

de za cvetlice, 19. Stevnik, 20. pod-zemni prostori, 23. oče, 24. svojilni zaimek, 25. bog vetrov, 27. država v Južni Ameriki, 28. soljen, 29. dobiš pri igri, 31. kazalni zaimek.

Navpično: 1. sij, sijaj, 2. neumen, 3. posoda za vino, 5. sukanec, 6. heroj Jugoslavije, 7. mesto v Grčiji, 8. smešnica, 9. vrtijo, 11. ena izmed Apolonovih družic, 12. krepilna pija-ča, 15. vojaška edinica, 17. prislov, 18. godalni instrumenti, 21. moško ime, 22. zmes moke in vode, 24. predlog, 26. barva, 30. veznik.

REŠITVE

Vodoravno: 1. Kuban, utani; 2. od, natura, ps; 3. Katarina; 4. Ivo, Lir; 5. Lin, Riva, Eda; 6. ars, oven kan; 7. pa; 8. ml, al; 9. Italija, na; 10. UV; 11. Aras, Severin; 12. Kant, apatija; 13. ostrov, Lijak; 14. ai, Izola; 15. en, Janine, LS; 16. naval, anret.

Navpično: A. kobilar, zakoten; B. ud, vir, ml, ras, na; C. konstituanta; C. Ana, Avstrija; D. nat, rop, al; E. ta, Iva, Savin; F. Ur, ve ep, zi; G. Uri, Anica, Valona; H. lan, etiten; I. Aleksandrija; J. np, Ida, la, Ilja, le; K. Istrani, enakost.

Vodoravno: 1. sorodnik, 3. osebno povratni zaimek, 4. osebni zaimek, 6. slovenski ilustrirani tednik, 9. moško

ime, 10. kazalni zaimek, 12. podzema žival, 13. zdravilo, 14. sve.loba 16. gora v severovzhodni Grčiji, 18. peso-

BESEDNICA

Iz črk A A A A B D G I I K L L M O O O R S T sestavi se-dem besed, ki pomenijo: 1. poželenje, 2. jarem, 3. telesni organ, 4. kraj v Črni gori, 5. žensko ime, 6. žival, 7. tonovski način. Dodaj vsaki besedi po eno črko tako da dobiš nove besede, katerih končne črke povedo praznik delovnih ljudi.

PREMIKALNICA

premog nosorog priloga gajica slavec akacija Navedene besede premikaj drugo dod drugo v vodoravni smeri, tako da dobiš v treh zaporednih navpičnih vrstah 1. reko, 2. mesto, 3. alpski vrh v Sloveniji.

POSETNIKA

NIKO P. VOLK

Kakšen poklic ima ta človek

Kupon št. 106

za nagrado tekmovalje Ljudskega tednika

Odgovorni urednik KAVS FRANČ

Tiska z dovoljenjem AIS-a Tržaški tiskarski zavod v Trstu, ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

JUCA piše PEPI

Draga Pepci!

Takšne suše kakor letos dolgo nismo že imeli, bolj kot pinc, pršuta, jajec, dežja bi bili veseli.

Kmetu skoraj zdi se škoda v zemljo staviti semena, saj domala že obupal nad spremembo je vremena.

Mene tudi jeza prime kadar grejem se na soncu, in pomislim, da vsled suše slabo bo ob praznem loncu.

A Amerika bi rada se lepo nam izkazala, padavine iz železa precej bi nad svet poslala.

A po takih padavinah niti trava več ne raste, niti ni obdarovanim nič več treba jesti paste.

In zato še zmeraj boljše kar ob suši je živeti kot poplavo raznih bombic iz Amerike imeti.

V Parizu konferenca pa se taka bo vršila, ki za splošen mir na svetu se odločno bo borila.

Vatikan tej konferenci bo svoj blagoslov odrekel, v plašč nevarnosti rdeče jo po možnosti bo oblekel.

Kjer pa o atlantskem paktu in o bombah se razpravlja, tja pa kardinala pošlje, da morijo blagoslovlja.

Klic po miru iz Pariza bo zelo prepričevalen, pa če tudi mu bo manjkal blagoslovček kardinalen.

Skof Santin si za vstajenje je omislil govoranco, nad sosede krepko pljuval sveti mož je čez monštranco.

Božjo jezo mož priklical rad nad vzhodne bi države, ki duhovništvu ne dajo, da bi kršilo postave.

Za Santina so le ob Rimu dosegljivi ideali, če poslušaj ga, domnevaš, da ti govori Vidali.

O nagrobnih spomenikih s slovenskimj imeni ne Santin in ne Vidali pa ničesar ne omeni.

Da fašistične zakone je potrebno spremeniti tema dvema to ne da se prav z ničemer v glavo vbiti.

Prvomajske predpriprave zdaj se že povsod vršijo, pridne roke blizu Trsta stadion nam nov gradijo.

Vežbajo se v telovadbi deca, moški in dekleta, kljub Vidali izdajstvu lep uspeh se nam obeta.

V upanju, da tudi tebe srečala bom na tribuni, ključem ti, da k predpripravam kar le moreš v roke pljuni.

Te pozdravlja

Tvoja Juca.

MED VRSTAMI

MISLIMO NA CONO B. O tem predmetu razpravlja neki Diego De Castro v «Giornale di Trieste» dne 17. t. m. in se v ognju razprave povzpne do tega-le stavka: «Zdaj vemo, kaka usoda čaka Trst: ali izbruhne vojna in se Trst, ves porušen, vrne k Italiji, ali pa postane s pogajanjmi zopet italijanski prej ali slej». Na podlagi tega modrega stavka izvaja člankar svoje ravno tako modre zaključke glede cone B.

MED VRSTAMI: Torej za gospoda Diega De Castro ni druge rešitve: Zlepa ali zgrda, Trst mora postati, odnosno zopet postati italijanski. Kakor da bi bila edina življenjska naloga Trsta ta, da je italijanski in kakor da Trst ne bi bil živel, in sicer dobro živel, kakih dva tisoč let brez Italije. S takimi premisami pišejo uvodne članke v listu, ki bi bil hudò užaljen, če bi mu rekli, da ni resen.

Mihec in Jakec

Mihec: Ali se spominjaš streljanja na trgu Cavana tu v najini bližini?

Jakec: Seveda se spominjam. In kaj hočeš s tem?

Mihec: Policist Coluccio, ki je streljal je bil oproščen. Ali ni to čudno?

Jakec: Vidi se, da še ne poznaš tržaške policije. Ona natančno ve in dožene, kdo je streljal pred štirimi leti, ko so še bile partizanske borbe; a kaj se je dogodilo oni dan, pred njenimi očmi in celò v njenih vrstah, tega ne more doznati.

Ohromelost med kardinali

Iz Vatikana je prišlo obvestilo, da se je tam med kardinali pojavila čudna ohromelost desne roke. Niti enega namreč ni najti med njimi, ki bi bil zmožen dvigniti desnico v blagoslovitev kongresa za mir v Parizu.

Eno leto ERP-a v Trstu

PASJA POŽRTIJA

Vidali na suhi neji

Graziani je obolel

Tik pred procesom je vojni zločinec Graziani nenadoma zbolel in s tem povzročil odgoditev procesa. Diagnoza je pokazala, da se je pri Grazianiju pojavilo pešanje spomina in da je na mah pozabil na vse, kar je počel med vojno. Podobna bolezen se je lotila tudi njegovih sodnikov, ki se sploh ne morejo spomniti, da bi za časa vojne Graziani kaj zagrešil. Da pa bi svet ne ostal brez procesov bodo v Trstu posadili pred volitvami na zatožno klop še nekaj partizanov, ki so se pregrešili tako daleč, da so po direktivah londonskega radia uničevali fašistične zločince.

Santin in Vidali

Pravijo, da je Vidali naprosil škofa Santina, naj mu posodi svoj velikonočni govor. Vidali pravi, da ga bo z majhnimi izpremenbami lahko prebral svojim pristašem za prvi maj. Mi absolutno dvomimo v to, v to namreč, da bi bile sploh potrebne kakšne izpremembe.

Časopisne vesti iz Trsta

Prva vest: Odkrili so shajatišče vojakov z dekleti.

Druga vest: Danes so iztovorili na pomoči Duca d'Aosta iz parnika «Alma Victor» prvi tovori penicilina, ki je po Marchallovem načrtu določen za anglo-ameriško področje Trsta.

Jože in Giuseppe

Vse življenje je bil Jože. Ob rojstvu so rekli: Jože naj bo! Tako se je zgodilo. Živel je lepo vrsto let. Ves čas so ga klicali za Jožeta. In, ko je te dni umrl v Trstu, so znanci pripovedovali: Jože nam je umrl. Pokopali so Jožeta. Nad grob pa je oblast velela napisati, da tukaj počiva Giuseppe.

Tedaj pa se je nekaj zgodilo. Pokojni Jože je pomolil glavo iz zemlje, zavihal nos in dejal: «Me ni smrdi po trohnohi», «Seveda», so mu odvrnili prisotni, «saj trohniš, revček». «Ne, ne», je grenko potožil Jože, «po strohnelih Mussolinijevih zakonih mi smrdi».

Povohali so zrak tudi prisotni in ugotovili, da ima Jože prav. Le eden tega ni mogel ugotoviti. Prav nič mu ni smrdelo. Hvali se je, da mu celo zelo prijetno diši. Vprašal je so ga, kdo in od kod je. Pa je povedal, da je iz daljne Amerike in da je uslužbenec zavezniške vojaške uprave v Trstu. Tedaj pa je bilo vsem jasno, da takemu možaku Mussolinijevi zakoni ne zaudarjajo po trohnohi, temveč da mu nad vse prijetno dišijo.

Nedeljsko vreme na Opčinah

Glede na splošno potrebo po dežju, nekateri menijo, da bo na Opčinah v nedeljo grmelo. To sklepajo iz tega, ker bosta govornika Vidali in Malalan. Toda boljše poznavalec tržaških vremenskih razmer z gotovostjo napoveduje, da bo tudi tokrat malo ali nič dežja. Zmočilo bo morda kaj samo one, ki bodo stali tik pod govornikom in ki bodo deležni blagoslova podivjanih slin, ki se dvesta govornikoma naberejo okrog ust, kadar napadeta Jugoslavijo in poštene ljudi. Preprečijo pa lahko tako nevšečnost, če uporabijo držalo dežnika.